

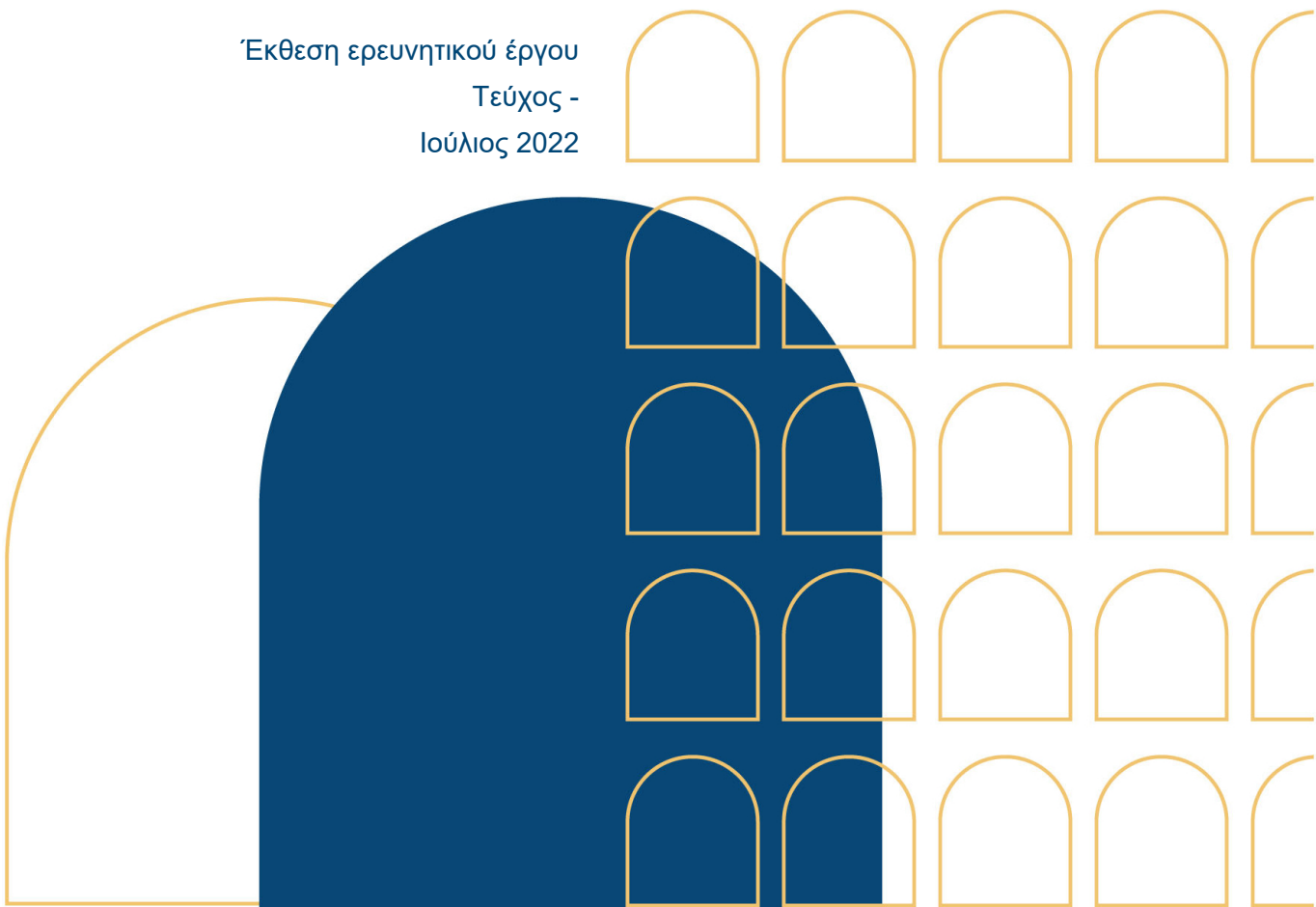
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑΣ ΣΤΑ ΜΜΕ 2021

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑΣ ΣΤΑ
ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΗΝ
ΑΛΒΑΝΙΑ, ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΤΟ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ, ΤΗ
ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εθνική έκθεση: Κύπρος

Χριστόφορος Χριστοφόρου, Ανεξάρτητος Ερευνητής
Νικόλας Καρύδης, Ινστιτούτο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Έκθεση ερευνητικού έργου
Τεύχος -
Ιούλιος 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	Για το Έργο	4
1.1.	Γενική εικόνα το έργου	4
1.2.	Σημείωση για τη μεθοδολογία	4
2.	Εισαγωγή	6
3.	Αποτελέσματα από τη συλλογή δεδομένων: αξιολόγηση των κινδύνων για την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης	8
3.1.	Θεμελιώδης Προστασία (29% - Υψηλός κίνδυνος)	10
3.2.	Αριθμητική Πολυφωνία Αγοράς (67% - Χαμηλός κίνδυνος)	13
3.3.	Πολιτική Ανεξαρτησία (57% - Μεσαίος κίνδυνος)	16
3.4.	Κοινωνική Συσσωμάτωση (69% - Χαμηλός κίνδυνος)	19
4.	Πολυφωνία στο διαδικτυακό περιβάλλον: εκτίμηση κινδύνων	22
5.	Συμπεράσματα	27
6.	Σημειώσεις	29
7.	Σημειώσεις	32

Παράρτημα Ι. Ερευνητική Ομάδα

Παράρτημα ΙΙ. Ομάδα Εμπειρογνομώνων

© European University Institute 2022

Περιεχόμενο και επιμέρους κεφάλαια © Χριστόφορος Χριστοφόρου, Νικόλας Καρύδης, 2022

Δημοσιεύθηκε από το European University Institute,
Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

Το παρόν κείμενο είναι διαθέσιμο για μεταφόρτωση μόνο για προσωπικούς ερευνητικούς σκοπούς. Αναπαραγωγή για άλλους σκοπούς, είτε σε έντυπη, είτε σε ηλεκτρονική μορφή, απαιτεί τη συγκατάθεση των συγγραφέων. Παραπομπές ή παραθέσεις θα πρέπει να αναφέρουν το πλήρες όνομα των συγγραφέων, των επιμελητών, τον τίτλο, το έτος έκδοσης και τον εκδότη.

Τυχόν αιτήματα θα πρέπει να απευθύνονται στο cmrf@eui.eu

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν κείμενο είναι των συγγραφέων και όχι του European University Institute.

The English version of this report prevails over the translation in national language.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Robert Schuman Centre for Advanced Studies

Research Project Report -
RSC / Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Δημοσίευση Ιούλιος 2022

European University Institute
Badia Fiesolana
I – 50014 San Domenico di Fiesole (FI)

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union. The European Commission supports the EUI through the EU budget. This publication reflects the views only of the author(s) and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1. Για το Έργο

1.1. Γενική εικόνα το έργου

Ο Παρατηρητής Πολυφωνίας στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (MPM) είναι ερευνητικό εργαλείο που έχει σχεδιαστεί για να εντοπίζει κινδύνους που δυνατό να απειλούν την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υποψήφιες χώρες. Η παρούσα αφηγηματική έκθεση παράγεται με βάση την εφαρμογή του Παρατηρητή Πολυφωνίας στα ΜΜΕ για το 2021. Το έργο εφαρμόστηκε για τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ καθώς επίσης την Αλβανία, το Μαυροβούνιο, τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, τη Σερβία και την Τουρκία. Το έργο αυτό, στο πλαίσιο προπαρασκευαστικής δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υποστηρίχθηκε από επιχορήγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς το *Κέντρο Πολυφωνίας και Ελευθερίας των ΜΜΕ (CMPF)* στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο (EUI).

1.2. Σημείωση για τη μεθοδολογία

Συγγραφή και επισκόπηση

Το CMPF συνεργάζεται με έμπειρους, ανεξάρτητους εθνικούς ερευνητές οι οποίοι προβαίνουν στη συλλογή δεδομένων και συντάσσουν τις αφηγηματικές εκθέσεις, εκτός από την περίπτωση της Ιταλίας όπου η συλλογή δεδομένων πραγματοποιείται κεντρικά από ομάδα του CMPF. Η έρευνα βασίζεται σε ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο που αναπτύχθηκε από το CMPF. Στην Κύπρο, το CMPF συμβλήθηκε με τον Χριστόφορο Χριστοφόρου (ανεξάρτητο ερευνητή) και τον Νικόλα Καρύδη (IMME) οι οποίοι διεξήγαγαν τη συλλογή δεδομένων, βαθμολόγησαν και σχολίασαν τις μεταβλητές στο ερωτηματολόγιο, και έκαναν συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες σε σχετικά θέματα. Την έκθεση επισκόπησε το προσωπικό του CMPF. Επιπλέον, για να εξασφαλιστούν ακριβή και αξιόπιστα ευρήματα, ομάδα εθνικών εμπειρογνομένων σε κάθε χώρα εξέτασε τις απαντήσεις σε ερωτήσεις με ιδιαίτερη σημασία για την αξιολόγηση (βλ. στο Παράρτημα II τον κατάλογο των εμπειρογνομένων). Για ορισμένες κατ'επιλογή χώρες, έγινε επισκόπηση της σχετικής τελικής έκθεσης από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα κάθε χώρας.

Οι κίνδυνοι για την πολυφωνία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης εξετάζονται σε τέσσερις κύριους θεματικούς τομείς: Θεμελιώδης προστασία, αριθμητική πολυφωνία της αγοράς, πολιτική ανεξαρτησία και κοινωνική συσσωμάτωση. Τα αποτελέσματα βασίζονται στην αξιολόγηση αριθμού δεικτών για κάθε θεματική περιοχή.

Θεμελιώδης προστασία	Αριθμητική Πολυφωνία Αγοράς	Πολιτική Ανεξαρτησία	Κοινωνική Συσσωμάτωση
Θεμελιώδη προστασία της ελευθερίας της έκφρασης	Η διαφάνεια ιδιοκτησίας μέσων	Πολιτικής Ανεξαρτησίας των μέσων	Πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης για μειονότητες
Προστασίας του δικαιώματος πρόσβασης σε πληροφορίες	Συγκέντρωση (ιδιοκτησίας) ειδησεογραφικών μέσων ενημέρωσης	Συντακτική αυτονομία	Πρόσβαση για περιφερειακές / τοπικές κοινότητες
Δημοσιογραφικό επάγγελμα, τα επίπεδα και την προστασία	Διαδικτυακές πλατφόρμες και Επιβολή Ανταγωνισμού	Οπτικοακουστικά μέσα, Διαδικτυακές πλατφόρμες και Εκλογές	Πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης για τις γυναίκες
Ανεξαρτησία και αποτελεσματικότητα της Ρυθμιστικής Αρχής	Βιωσιμότητας μέσων	Κρατική ρύθμιση πόρων και Υποστήριξη στον τομέα των μέσων	Παιδεία στα μέσα ενημέρωσης
Καθολική πρόσβαση σε παραδοσιακά μέσα και στο Διαδίκτυο	Επιρροή εμπορικών συμφερόντων και των ιδιοκτητών	Κρατική ρύθμιση πόρων και Υποστήριξη στον τομέα των μέσων	Προστασία από παράνομο και επιβλαβή λόγο

Η ψηφιακή διάσταση

Ο Παρατηρητής δεν θεωρεί ότι η ψηφιακή διάσταση είναι επιμέρους περιοχή αλλά μάλλον συνυφασμένη με τα παραδοσιακά μέσα και τις ισχύουσες αρχές της πολυφωνίας στα ΜΜΕ και της ελευθερίας έκφρασης. Παρ'όλα αυτά, ο Παρατηρητής εξάγει επίσης τις ειδικές βαθμολογίες κινδύνου για τη ψηφιακή διάσταση και η έκθεση περιέχει ειδική ανάλυση κινδύνων που σχετίζονται με το ψηφιακό περιβάλλον των ειδήσεων.

Ο υπολογισμός του κινδύνου

Τα αποτελέσματα για κάθε θεματική περιοχή και δείκτη παρουσιάζονται σε κλίμακα από 0 έως 100%.

Βαθμολογίες μεταξύ 0 και 33%: χαμηλός κίνδυνος

Βαθμολογίες μεταξύ 34 και 66%: μεσαίος κίνδυνος

Βαθμολογίες μεταξύ 67 και 100%: υψηλός κίνδυνος

Όσον αφορά τους δείκτες, οι βαθμολογίες 0 βαθμολογούνται 3% ενώ οι βαθμολογίες 100 βαθμολογούνται 97% από προεπιλογή, για να αποφευχθεί η εκτίμηση της συνολικής απουσίας ή της βεβαιότητας του κινδύνου.

Αποποίηση ευθύνης: Το περιεχόμενο της έκθεσης δεν αντικατοπτρίζει απαραίτητα τις απόψεις του CMPF, ούτε τη θέση των μελών που απαρτίζουν την Ομάδα Εμπειρογνομόνων. Αντιπροσωπεύει τις απόψεις της ομάδας εργασίας κάθε χώρας που πραγματοποίησε τη συλλογή δεδομένων και συνέταξε την έκθεση. Λόγω ενημερώσεων και βελτιώσεων στο ερωτηματολόγιο, οι βαθμολογίες MPM2021 ενδέχεται να μην είναι πλήρως συγκρίσιμες με προηγούμενες εκδόσεις του MPM. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το έργο, ανατρέξτε στην έκθεση CMPF για το MPM2021, σύντομα διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>

2. Εισαγωγή

Πληθυσμός: Η Κύπρος έχει έκταση 9.251 χμ² και de jure πληθυσμό 888.000 (2019).

Γλώσσες: Οι επίσημες γλώσσες είναι η ελληνική και η τουρκική.

Μειονότητες: Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 αναγνωρίζει δύο κοινότητες που μοιράζονται την εξουσία, την ελληνική και την τουρκική κοινότητα. Οι δύο κοινότητες ζουν σε συνθήκες μερικού γεωγραφικού διαχωρισμού από το 1964, όταν κατέρρευσε η ρύθμιση δικαιοδικής εξουσίας, και πλήρως από το 1974, μετά την τουρκική εισβολή, η οποία χώρισε από τότε στα δυο το νησί. Πολλοί γύροι διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών με στόχο τον τερματισμό της διαίρεσης δεν έχουν μέχρι στιγμής καρποφορήσει. Οι Αρμένιοι, οι Μαρωνίτες και οι Λατίνοι της Κύπρου αναγνωρίζονται ως θρησκευτικές ομάδες. Τους δόθηκε η επιλογή το 1960 να «ενταχθούν» σε μία από τις δύο κοινότητες και επέλεξαν την ελληνική κοινότητα. Αποτελούν περίπου το 1,3% της ελληνοκυπριακής κοινότητας. Οι λοιποί πολίτες της ΕΕ και πολίτες τρίτων χωρών αντιπροσώπευαν το 10,9% και το 11,04% του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού, αντίστοιχα, το 2021.

Οικονομική κατάσταση: Η οικονομία κατέγραφε σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια (3,2% το 2019) μετά την έξοδο από ένα πρόγραμμα στήριξης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, που στόχευε να βοηθήσει την Κύπρο να αντιμετωπίσει την τραπεζική κρίση του 2013. Η ανάπτυξη διακόπηκε από την πανδημία COVID-19, και το ΑΕΠ της Κύπρου κατέγραψε πτώση 5,2% το 2020, η οποία ακολουθήθηκε από αύξηση 5,7% το 2021^[1].

Πολιτική κατάσταση: Παραδοσιακά ισχυρές εργατικές συντεχνίες και σαφής πόλωση αριστεράς-δεξιάς είχαν κυριαρχήσει στην κοινωνική και πολιτική ζωή, αλλά μετά την απόρριψη του σχεδίου των Ηνωμένων Εθνών για διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος, την ένταξη στην ΕΕ το 2004 και, αργότερα, την κατάρρευση της οικονομίας το 2013, το πολιτικό και κοινωνικοοικονομικό τοπίο της χώρας βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο. Είναι εμφανές ένα άνευ προηγουμένου επίπεδο πολιτικής αποξένωσης των πολιτών, κατάσταση που επιδεινώθηκε από σειρά υποθέσεων διαφθοράς κρατικών αξιωματούχων, και τη σταθερή πεποίθηση του κοινού για απροθυμία των αρχών να το αντιμετωπίσουν. Στις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 2021, επτά κόμματα κατέλαβαν τις 56 έδρες στη Βουλή των Αντιπροσώπων, ενώ κόμματα που συγκέντρωσαν συνολικά 14% των ψήφων αποκλείστηκαν καθώς δεν πέτυχαν το εκλογικό όριο του 3,6%. Τα ποσοστά της αποχής, που έφτασαν το 33,5% το 2016, αυξήθηκαν ελαφρά στο 34,3% (ήταν 55% στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2019). Η εκτελεστική εξουσία ανήκει στην Πρόεδρο και το υπουργικό συμβούλιο του. Ο Πρόεδρος Ν. Αναστασιάδης βρίσκεται στο αξίωμα από το 2013, και διανύει το τελευταίο έτος της δεύτερης θητείας του. Οι επόμενες προεδρικές εκλογές έχουν προγραμματιστεί για τον Φεβρουάριο του 2023.

Η αγορά των ΜΜΕ: Η στροφή προς τα διαδικτυακά μέσα, η οποία είχε αυξηθεί σημαντικά το 2020 λόγω της πανδημίας του COVID-19, σταθεροποιήθηκε το 2021 τόσο από πλευράς διαφημιστικών εσόδων όσο και επισκεπτών. Αν και δεν υπάρχουν δημόσια διαθέσιμα στοιχεία κυκλοφορίας για τις εφημερίδες, δεδομένης της απουσίας ανεξάρτητου φορέα ελέγχου του Τύπου, φαίνεται ωστόσο ότι οι ημερήσιες κυκλοφορίες του Τύπου μειώθηκαν αυτήν την περίοδο. Οι εκδόσεις του Σαββατοκύριακου σημειώνουν τις πιο υψηλές πωλήσεις και κυκλοφορία. Οι παραδοσιακές εφημερίδες διατηρούν ισχυρές διαδικτυακές εκδόσεις, αλλά είναι σε έντονο ανταγωνισμό με αρκετούς ειδησεογραφικούς οργανισμούς με καθαρά ψηφιακό περιεχόμενο που πήραν τη θέση τους στο τοπίο των μέσων ενημέρωσης. Έρευνα της Ένωσης Συντακτών Κύπρου που διεξήχθη στα μέσα του 2021 έδειξε ότι η τηλεόραση παραμένει η κύρια πηγή ενημέρωσης για θέματα που ενδιαφέρουν το κοινό (76%), ακολουθούμενη από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (73%), τις διαδικτυακές

πύλες (48%), το ραδιόφωνο (39%), με τις εφημερίδες να ακολουθούν με 14%.

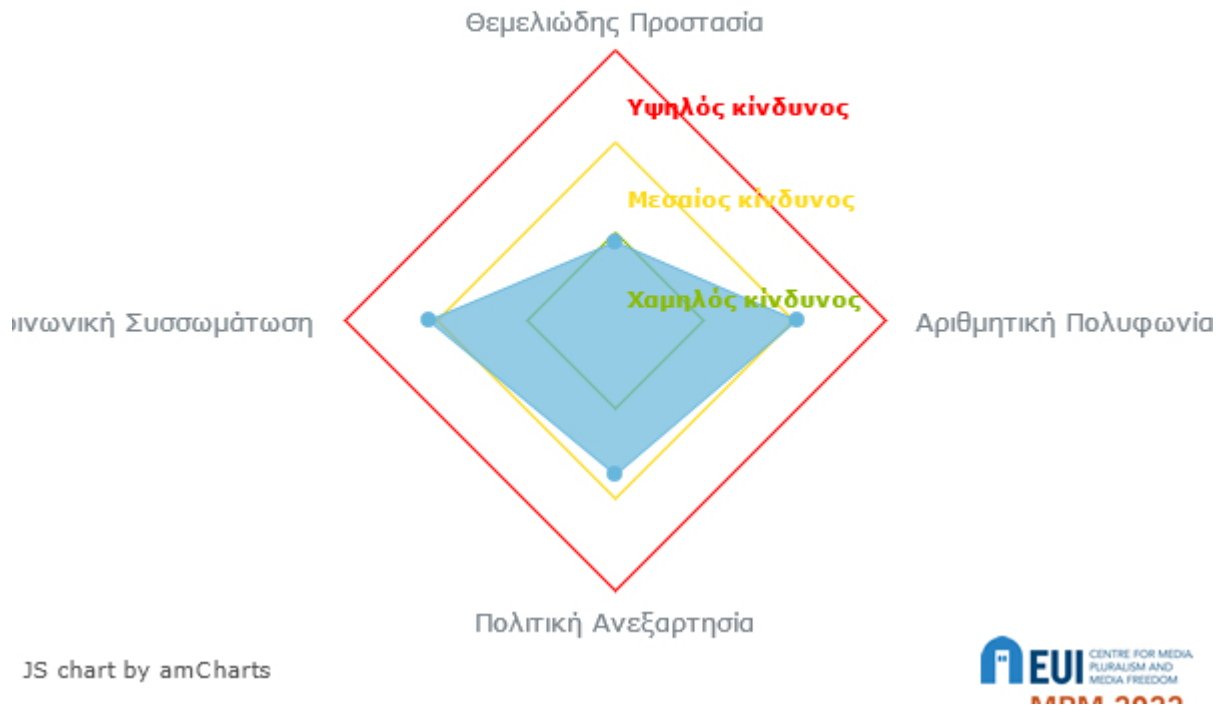
Στην αγορά των παρόχων υπηρεσιών διαδικτύου (ISP) στην Κύπρο κυριαρχούν μόνο τέσσερις οργανισμοί. Τα στοιχεία του Γραφείου Επιτρόπου Ρύθμισης Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων για το δεύτερο τρίμηνο του 2021 έδειξαν ότι η CYTA κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς με 56,9%, ακολουθούμενη από την Cablenet με 23% και την Primetel με 13,3%. Η τέταρτη, η EPIC, είναι εταιρεία κινητής τηλεφωνίας (που προσφέρει και σταθερές ευρυζωνικές υπηρεσίες), με 6,8%. Αυτοί οι τέσσερις ISP καλύπτουν το 100 τοις εκατό της αγοράς.

Ρυθμιστικό περιβάλλον: Το ρυθμιστικό πλαίσιο των μέσων ενημέρωσης τόσο για τα εμπορικά μέσα ενημέρωσης όσο και για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, το οποίο είχε παραμείνει αμετάβλητο από τη μετάβαση στην ψηφιακή τηλεόραση, στα μέσα του 2011, ενημερώθηκε τον Δεκέμβριο του 2021 με τη μεταφορά της Οδηγίας AVMS της ΕΕ 2018/1808 στο Κυπριακό Δίκαιο ^[2].

COVID-19: Συνολικά, τα μέσα ενημέρωσης ανέκαμψαν το 2021 από τις απώλειες εξαιτίας του Covid-19 το 2020, καταγράφοντας σημαντικές αυξήσεις στα διαφημιστικά έσοδα. Οι ζημιές για το 2020 φαίνονται μικρότερες από τις εκτιμήσεις που καταγράφηκαν στην προηγούμενη έκθεσή μας. Τα έντυπα μέσα συνεχίζουν να υποφέρουν από τη στροφή προς τα ψηφιακά μέσα, τα οποία σταθεροποιούν τα κέρδη που σημείωσαν το προηγούμενο έτος. Δεν υπήρξαν σημαντικές απολύσεις δημοσιογράφων, αν και οι πιέσεις σε μισθούς και επιδόματα δεν έχουν μειωθεί. Δεν υπήρξε συνέχεια του προγράμματος κρατικής υποστήριξης προς τα ΜΜΕ για τον COVID-19, το 2021.

3. Αποτελέσματα από τη συλλογή δεδομένων: αξιολόγηση των κινδύνων για την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης

Κύπρος : Περιοχές Κινδύνου για την Πολυφωνία των ΜΜΕ

Η κατάσταση σχετικά με την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης στην Κύπρο σημείωσε κάποια βελτίωση το 2021. Αν και η **αριθμητική πολυφωνία αγοράς** και η **κοινωνική ενσωμάτωση** παραμένουν στη ζώνη υψηλού κινδύνου, τα επίπεδα κινδύνου για αυτούς τους δύο τομείς έχουν μειωθεί σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση του Παρατηρητή Πολυφωνίας για τα ΜΜΕ. Οι τομείς **Θεμελιώδους Προστασίας** και **Πολιτικής Ανεξαρτησίας**, γενικά δεν έχουν παρουσιάσει μεταβολή και παραμένουν στις ζώνες χαμηλού και μεσαίου κινδύνου αντίστοιχα. Ενώ ορισμένοι δείκτες έχουν βελτιωθεί, άλλοι δείκτες δείχνουν αυξημένο κίνδυνο. Σε πολλές περιπτώσεις, οι βαθμολογίες υψηλών κινδύνων οφείλονται είτε στην έλλειψη δεδομένων είτε στο παρωχημένο του ρυθμιστικού πλαισίου, το οποίο δεν έχει προσαρμοστεί στο μεταβαλλόμενο τοπίο των μέσων ενημέρωσης. Οι βαθμολογίες υψηλών κινδύνων αντικατοπτρίζουν συχνά την απουσία ενδιαφέροντος και προτεραιοτήτων για τις αρχές.

Ο κίνδυνος για τη **Θεμελιώδη Προστασία** της ελευθερίας της έκφρασης στην Κύπρο μειώθηκε από 33% το έτος 2020 σε 29%, που εμπίπτει στην κατηγορία χαμηλού κινδύνου. Η θεμελιώδης προστασία μέσω συνταγματικών και νομικών διατάξεων καθώς και η εφαρμογή της νομολογίας του ΕΔΔΑ από τα δικαστήρια συνεχίζουν να προσφέρουν στους πολίτες εγγυήσεις και αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων τους που συνδέονται με την ελευθερία της έκφρασης. Ένα θέμα ανησυχίας αφορά την παρατηρούμενη υπανάπτυξη στον ψηφιακό τομέα. Ωστόσο, έγιναν κάποιες βελτιώσεις όσον αφορά την ευρυζωνική διείσδυση και αυξήσεις στις ταχύτητες πρόσβασης. Πρόσθετα, το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες προστατεύεται πλέον μετά την εφαρμογή από τον Δεκέμβριο του 2020 νόμου που ψηφίστηκε το 2017. Στις αρχές του 2022 ψηφίστηκε επίσης νόμος για την προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος (whistle-blowers). Ωστόσο, νέα περιστατικά σχετικά με φραστικές επιθέσεις από κρατικούς αξιωματούχους κατά μέσων ενημέρωσης επηρεάζουν το περιβάλλον ελεύθερης έκφρασης.

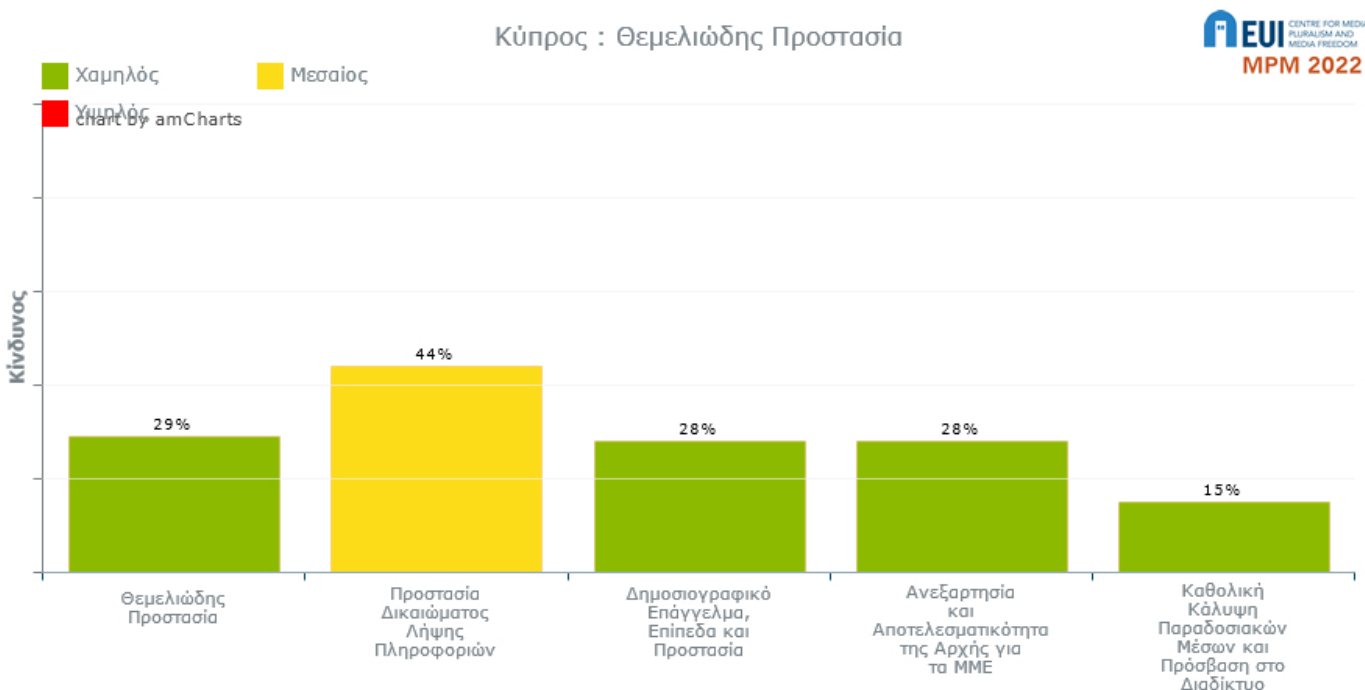
Η συνολική βαθμολογία κινδύνου για την **αριθμητική πολυφωνία αγοράς** μειώθηκε από 73% σε 67%. Αν και παραμένει στη ζώνη υψηλού κινδύνου, βρίσκεται πλέον στο όριο με τον μεσαίο κίνδυνο. Το νομικό πλαίσιο για διασφάλιση διαφάνειας της ιδιοκτησίας και αποφυγή κυριαρχίας ενός οργανισμού στην αγορά περιορίζεται μόνο στον οπτικοακουστικό τομέα. Η απουσία υποχρέωσης για διαφάνεια ιδιοκτησίας στο γραπτό τύπο και στον ψηφιακό τομέα παραμένει σοβαρή απειλή, όπως και η έλλειψη κανόνων για τον περιορισμό οριζόντιας και κάθετης συγκέντρωσης ιδιοκτησίας μέσω ενημέρωσης σε αυτούς τους τομείς. Επιπλέον, η έλλειψη ελεγμένων ή άλλων αξιόπιστων δεδομένων, η απουσία νομικού πλαισίου για τα ψηφιακά μέσα, η αυξημένη εταιρική επιρροή στα μέσα ενημέρωσης, καθώς και οι πιέσεις στις συνθήκες απασχόλησης των δημοσιογράφων είναι επίσης βασικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην αύξηση του επιπέδου κινδύνου. Η βελτίωση οφείλεται στη θετική τάση των εσόδων από τα μέσα ενημέρωσης, μετά την πτώση κατά τη διάρκεια του 2020 λόγω πληγμάτων από την πανδημία, και σε μέτρα για τη διασφάλιση των θέσεων εργασίας.

Ο κίνδυνος για την **πολιτική ανεξαρτησία** αυξήθηκε ελαφρά από 55% σε 57%, αλλά παραμένει εντός των ορίων της μεσαίας ζώνης. Η δίκαιη κάλυψη εκλογών από τα μέσα ενημέρωσης και η πρόσβαση πολιτικών παραγόντων επηρεάστηκαν κατά κάποιο τρόπο στις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 2021 από διάχυτη παρουσία κυβερνητικής δραστηριότητας και κρατικής διαφήμισης. Παρά τα ισχυρά δημοκρατικά διαπιστευτήρια και τις δίκαιες εκλογικές διαδικασίες στην Κύπρο, η πολιτική παρέμβαση στα μέσα ενημέρωσης είναι επίσης ισχυρή. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση, ειδικότερα η διακυβέρνηση, η χρηματοδότηση και η λειτουργία της, εξακολουθούν να υποφέρουν από συνεχείς πολιτικές παρεμβάσεις.

Η περιοχή **Κοινωνικής Συσσωμάτωσης** παραμένει στο πεδίο υψηλού κινδύνου. Ωστόσο, το συνολικό επίπεδο κινδύνου μειώθηκε από 80% σε 69%, σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση του MPM. Η πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης προσφέρεται κατά κύριο λόγο σε κυρίαρχες ομάδες, ενώ κοινότητες και μειονότητες τείνουν να περιθωριοποιούνται. Παρατηρήθηκαν ορισμένες θετικές εξελίξεις σε σχέση με την πρόσβαση γυναικών στα μέσα ενημέρωσης, καθώς και στον τομέα της παιδείας στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, καθώς κρατικοί φορείς ανέπτυξαν περισσότερες δράσεις, με ευρύτερο πεδίο κάλυψης, για την ανάπτυξη της παιδείας στα μέσα επικοινωνίας στα σχολεία.

3.1. Θεμελιώδης Προστασία (29% - Υψηλός κίνδυνος)

Οι δείκτες Θεμελιώδους Προστασίας αντιπροσωπεύουν τη ραχοκοκαλιά της ρύθμισης του τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης σε κάθε σύγχρονη δημοκρατία. Μετρούν αριθμό περιοχών ενδεχομένου κινδύνου, συμπεριλαμβανομένης της ύπαρξης και της αποτελεσματικότητας εφαρμογής ρυθμιστικών διασφαλίσεων για την ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα στην ενημέρωση. Εξετάζονται, το καθεστώς των δημοσιογράφων σε κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και της ικανότητάς τους να εργάζονται · η ανεξαρτησία και η αποτελεσματικότητα των εθνικών φορέων που έχουν αρμοδιότητα να ρυθμίζουν τον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης, και η εμβέλεια των παραδοσιακών μέσων, όπως και η πρόσβαση στο Διαδίκτυο.

Ο κίνδυνος για τη **Θεμελιώδη Προστασία της Ελευθερίας της Έκφρασης** στην Κύπρο έχει μειωθεί ελαφρώς από 33% σε 29%, γεγονός που την φέρνει εντός του πεδίου χαμηλού κινδύνου. Η βελτίωση οφείλεται σε θετικές εξελίξεις στο θέμα προστασία του δικαιώματος στην πληροφορία, την προστασία των πληροφοριοδοτών/whistle-blowers και την καθολική πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης. Ωστόσο, το επίπεδο κινδύνου σχετικά με το δείκτη που αφορά στο Δημοσιογραφικό Επάγγελμα, τα Πρότυπα και Προστασία έχει αυξηθεί, παρόλο που είναι χαμηλό.

Ο δείκτης για την **Προστασία της Ελευθερίας της Έκφρασης** αξιολογείται ως χαμηλού κινδύνου, στο 29%, σχεδόν πανομοιότυπο με το προηγούμενο έτος (28%). Υπάρχουν και εφαρμόζονται στην πράξη συνταγματικές και κανονιστικές εγγυήσεις για την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης. Η Κύπρος έχει υπογράψει όλες τις σχετικές ευρωπαϊκές και διεθνείς συμβάσεις. Κατά τη διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου, ορισμένα περιστατικά με λεκτικές επιθέσεις ή απειλές από κρατικούς αξιωματούχους κατά έσων ενημέρωσης και δημοσιογράφων επηρέασαν αρνητικά την υποχρέωση του κράτους να διασφαλίζει με ενεργό τρόπο ευνοϊκό περιβάλλον για την ελευθερία της έκφρασης. Επειδή δεν υπάρχει ρυθμιστικό πλαίσιο για το περιβάλλον διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης, οι υποθέσεις που συνδέονται με την ελευθερία της

έκφρασης στο διαδίκτυο αντιμετωπίζονται με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο. Οι περιπτώσεις κρατικής παρέμβασης με αιτήματα προς διαδικτυακές πλατφόρμες και η διαχείριση ζητημάτων φιλτραρίσματος ή αφαίρεσης περιεχομένου από τις τελευταίες δεν ανταποκρίνονται στα απαιτούμενα επίπεδα διαφάνειας, αφήνοντας ευρύ περιθώριο για αυθαίρετες ενέργειες. Ωστόσο, τα άτομα έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα σε περίπτωση που σημειωθούν παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους. Εξάλλου, η Κύπρος είναι από τις λίγες χώρες της ΕΕ που έχουν αποποινοικοποιήσει τη δυσφήμιση, παρόλο που ο Γενικός Εισαγγελέας μπορεί να εξουσιοδοτήσει την ποινική δίωξη σε πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Ο δείκτης **Προστασία του Δικαιώματος Πρόσβασης σε Πληροφορίες** παραμένει εντός του πεδίου με μεσαίο κίνδυνο στο 44%, έναντι 54% στην προηγούμενη έκδοση του MPM. Όσον αφορά το Δικαίωμα Πληροφόρησης, οι περιορισμοί πρόσβασης ορίζονται σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Ο νόμος για το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες που κατέχουν δημόσιες αρχές N. 184(I)/2017^[3] τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2020 και εγγυάται το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες. Θέτει υποχρεώσεις για τους φορείς δημοσίου δικαίου και για τη διοίκηση να καταρτίσουν ένα «σχέδιο δημοσίευσης» - τις πληροφορίες που μπορούν να διατεθούν στο κοινό - και να ανταποκρίνονται σε αιτήματα παροχής πληροφοριών. Επίσης, συστήνει Επίτροπο Ενημέρωσης, αρμόδιο για την εφαρμογή του νόμου, ο οποίος είναι επίσης ένας από τους μηχανισμούς προσφυγής των πολιτών. Είναι πολύ νωρίς για να αξιολογήσουμε τον αντίκτυπο του νόμου, καθώς δεν έχουμε αρκετά στοιχεία ούτε πληροφορίες ακόμα. Νέα εξέλιξη ήταν επίσης η ψήφιση ρυθμιστικού πλαισίου για την προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος /whistle-blowers στις αρχές του 2022^[4]: Είναι ο νόμος για την προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβάσεις νόμων της ΕΕ και της Κύπρου L.6(I)/2022, ο οποίος μεταφέρει τη σχετική οδηγία της ΕΕ. Το τελευταίο συνέβαλε στη βελτίωση της συνολικής βαθμολογίας του δείκτη.

Ο δείκτης **Δημοσιογραφικό Επάγγελμα, Πρότυπα και Επίπεδο Προστασίας** αξιολογείται ως χαμηλού κινδύνου στο 28%, από 21%. Η πρόσβαση στο δημοσιογραφικό επάγγελμα και η άσκηση της δημοσιογραφίας δεν εμποδίζονται από κανένα τυπικό εμπόδιο. Ωστόσο, παρά τη θεσμική προστασία των δικαιωμάτων, ιδίως με ισχυρή εργατική νομοθεσία, η Ένωση Συντακτών Κύπρου δεν είναι πάντα σε θέση να προστατεύσει αποτελεσματικά τα δικαιώματα και τα οφέλη των δημοσιογράφων ούτε να εγγυηθεί τη συντακτική ανεξαρτησία και το σεβασμό επαγγελματικών προτύπων. Αν και τα προγράμματα κρατικής στήριξης κατά τη διάρκεια της πανδημίας και τα συστήματα de minimis βοήθειας περιλάμβαναν ρήτρες για καθόλου ή περιορισμένες απολύσεις προσωπικού, παραμένει ο κίνδυνος απόλυσης, ιδίως για οικονομικούς λόγους. Η Ένωση εστιάζει περισσότερο στην εξασφάλιση απασχόλησης και παροχών και στον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης παρά στη συντακτική ανεξαρτησία. Αυτοί οι συμβιβασμοί εγείρουν δυσκολίες στους συντάκτες της παρούσας έκθεσης να καταγράψουν με ακρίβεια τους κινδύνους, οι οποίοι φαίνονται υψηλότεροι. Η άμεση παρέμβαση στη συντακτική εργασία δεν είναι σπάνιο φαινόμενο στην Κύπρο. Επιπλέον, η αυξανόμενη συγκέντρωση ιδιοκτησίας μέσων ενημέρωσης καθώς και η συνεχιζόμενη έλλειψη διαφάνειας όσον αφορά την ιδιοκτησία συνέβαλαν στην ανάπτυξη αισθήματος αποδοχής και αυτολογοκρισίας μεταξύ των δημοσιογράφων. Αυτό επηρεάζει κυρίως τη γενική γραμμή σύνταξης και, σε μικρότερο βαθμό, μεμονωμένους αρθρογράφους. Οι κανονιστικές διασφαλίσεις για την προστασία των δημοσιογραφικών πηγών αναγνωρίζονται από τα Δικαστήρια, ενώ οι απαραίτητες παρεκκλίσεις που προβλέπονται από τον GDPR διασφαλίζουν την προστασία των δημοσιογράφων. Το 2021 καταγράφηκε ένα κρούσμα σοβαρής απειλής και κάποιες επιθέσεις κατά της σωματικής ασφάλειας των δημοσιογράφων, ενώ ανεπίσημες αναφορές δημοσιογράφων - ιδιαίτερα μέσω έκθεσης τους σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης - δείχνουν ότι υφίστανται ψηφιακή παρενόχληση. Ωστόσο, σοβαρές ανησυχίες προέκυψαν από ισχυρισμούς –αν και δύσκολο να τεκμηριωθούν– για παρακολούθηση και πειρατεία (hacking). Τα Δικαστήρια και η Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα εξέτασαν μία υπόθεση σχετικά με το θέμα, αλλά οι στόχοι των ενεργειών αυτών δεν κατονομάστηκαν. Το γεγονός ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα

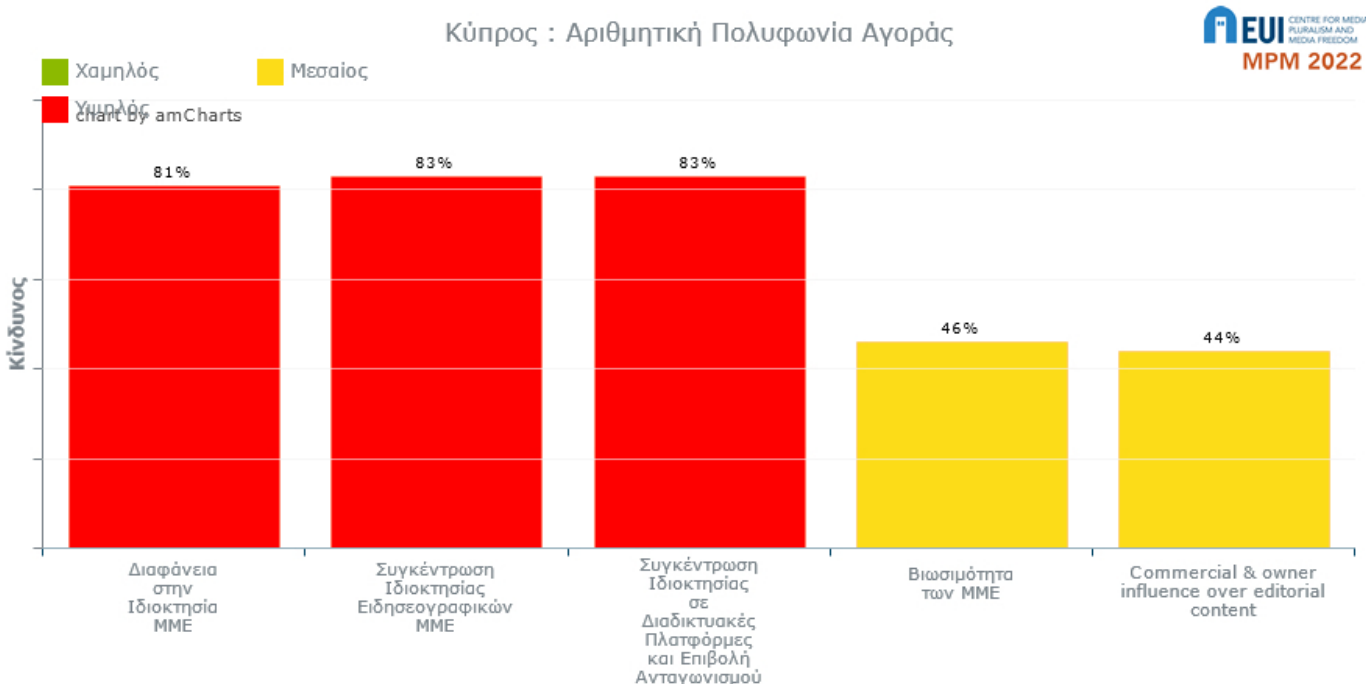
δεδομένα με βάση τα οποία να μπορούμε να αποκλείσουμε την ύπαρξη και να υπολογίσουμε το μέγεθος των απειλών για την ψηφιακή ασφάλεια των δημοσιογράφων συνιστά σημαντικό κίνδυνο για την πολυφωνία.

Ο δείκτης **Ανεξαρτησία και Αποτελεσματικότητα της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης** παραμένει σε χαμηλό κίνδυνο στο 28%. Το ρυθμιστικό πλαίσιο των μέσων ενημέρωσης διασφαλίζει την ανεξαρτησία της Αρχής με δικό της προϋπολογισμό και επαρκείς εξουσίες για την εκτέλεση της εντολής της. Οι αποφάσεις της δημοσιεύονται τακτικά και υπόκεινται μόνο σε δικαστικό έλεγχο, χωρίς περιθώρια κυβερνητικής παρέμβασης. Ωστόσο, άλλες πτυχές σχετικές με την Αρχή θεωρείται ότι εμπερικλείουν κινδύνους μεσαίου μεγέθους. Μεταξύ αυτών είναι: ο διορισμός μελών αποκλειστικά από την κυβέρνηση με ασαφή κριτήρια επιλογής, η έλλειψη επαρκών πληροφοριών για την ανεξάρτητη/αποτελεσματική λειτουργία στην πράξη, η έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας της Αρχής. Νέες εξελίξεις περιλαμβάνουν τη μεταφορά της Οδηγίας AVMS 2018/1808 στο εθνικό δίκαιο. Αυτό έδωσε την ευκαιρία να συμπεριληφθούν στον Νόμο για τους Ραδιοτηλεοπτικούς Οργανισμούς Ν. 7(Ι)/1998, τον Δεκέμβριο του 2021,^[5] ορισμένες διατάξεις που ρητά δηλώνουν και ενισχύουν την ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής (άρθρο 8Α), ενώ θέτουν επίσης υποχρέωση για την Αρχή να υποβάλλει στη Βουλή ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων (άρθρο 3 παράγραφος 2, τελευταίο εδάφιο).

Σημειώθηκε ελαφρά αύξηση 1,7% στη διείσδυση ευρυζωνικών συνδέσεων το 2020 σε σχέση με το 2019 φτάνοντας το 92,8%, με την διαδικτυακή τηλεόραση και την καλωδιακή τηλεόραση να παραμένουν σταθερές. Το 2020, το 92,8% των νοικοκυριών στην Κύπρο είχε ευρυζωνική σύνδεση, με ελαφρά αύξηση σε σχέση με το 2019. Οι ταχύτητες διαδικτύου αυξήθηκαν στα 29 Mbs, σημαντική αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (16 Mbs), με τη χώρα να βελτιώνει τη θέση της στην παγκόσμια κατάταξη ως προς τις μέσες ταχύτητες Διαδικτύου, από 89 στη θέση 76. Αυτές οι εξελίξεις βελτίωσαν σημαντικά την αξιολόγηση για το δείκτη **Καθολική Κάλυψη παραδοσιακών μέσων και πρόσβαση στο Διαδίκτυο**, μειώνοντας το ποσοστό κινδύνου στο 15%, από 33% στην έκθεση για το 2020.

3.2. Αριθμητική Πολυφωνία Αγοράς (67% - Χαμηλός κίνδυνος)

Ο τομέας της Αριθμητικής Πολυφωνίας της Αγοράς εστιάζει στους οικονομικούς κινδύνους για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης, που απορρέουν από την έλλειψη διαφάνειας και τη συγκέντρωση ιδιοκτησίας, τη βιωσιμότητα της βιομηχανίας των μέσων ενημέρωσης, την έκθεση της δημοσιογραφίας σε εμπορικά συμφέροντα. Ο πρώτος δείκτης εξετάζει την ύπαρξη και αποτελεσματικότητα των διατάξεων σχετικά με τη διαφάνεια της ιδιοκτησίας των μέσων. Η έλλειψη ανταγωνισμού και η εξωτερική πολυφωνία αξιολογούνται χωριστά για τα μέσα ενημέρωσης (παραγωγή των ειδήσεων) και για τις διαδικτυακές πλατφόρμες (πύλες προς τις ειδήσεις), εξετάζοντας χωριστά την οριζόντια και την κάθετη συγκέντρωση ιδιοκτησίας μέσων. Εξετάζει επίσης τη συγκέντρωση της διαδικτυακής διαφημιστικής αγοράς και το ρόλο της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού. Ο δείκτης για τη βιωσιμότητα των μέσων μετρά τις τάσεις εσόδων και απασχόλησης, σε σχέση με τις τάσεις του ΑΕΠ/προϊόντος. Ο τελευταίος δείκτης στοχεύει στην εκτίμηση των κινδύνων για την πολυφωνία της αγοράς που δημιουργούν επιχειρηματικά συμφέροντα στην παραγωγή συντακτικού περιεχομένου, από επιδράσεις τόσο σε σχέση με εμπορικά συμφέροντα όσο και από επιρροή ιδιοκτητών.

Ο τομέας **Αριθμητική Πολυφωνία Αγοράς** παρουσίασε συνολικά μικρή βελτίωση, αλλά παραμένει στη ζώνη υψηλού κινδύνου με 67%, έναντι 73% πέρυσι. Τρεις δείκτες βρίσκονται στο πεδίο υψηλού κινδύνου και δύο δείχνουν βελτίωση στο χαμηλό σημείο μεσαίου κινδύνου. Για τον δείκτη **Βιωσιμότητα των Μέσων Ενημέρωσης** είχαμε μείωση από επίπεδο υψηλού κινδύνου (68%) σε μεσαίου κινδύνου (46%), όπως επίσης και για **Επιρροή Εμπορικών Συμφερόντων και Επιρροή Ιδιοκτήτη στο Συντακτικό Περιεχόμενο**, από 70% σε 44%. Αντίθετα, η κατάσταση όσον αφορά τη συγκέντρωση ειδησεογραφικών μέσων ενημέρωσης επιδεινώθηκε, με το επίπεδο υψηλού κινδύνου να αυξάνεται από 70% στο 83%, στο ίδιο επίπεδο με τον δείκτη **Συγκέντρωσης Διαδικτυακών Πλατφορμών και Επιβολή (κανόνων) Ανταγωνισμού**, που ήταν 75% στον Παρατηρητή του 2021. Στο θέμα **Διαφάνεια Ιδιοκτησίας Μέσων** παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο υψηλού κινδύνου, 81%.

Το ζήτημα της **Διαφάνειας στην Ιδιοκτησία των Μέσων Ενημέρωσης** παραμένει πηγή ανησυχίας, οι πραγματικοί κανόνες διαφάνειας ισχύουν μόνο για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα^[7]. Ακόμη και για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, η αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των κανόνων διαφάνειας παραμένει αβέβαιη, ιδίως όσον αφορά τους πραγματικούς μετόχους και την ενδεχόμενη συμμετοχή σε άλλα μέσα ενημέρωσης, τα οποία πρέπει να τηρούν συγκεκριμένα κατώτατα όρια ιδιοκτησίας. Η επαλήθευση του τελευταίου στοιχείου επηρεάζεται από την απουσία οποιασδήποτε υποχρέωσης για διαφάνεια ιδιοκτησίας στον γραπτό τύπο. Επιπλέον, τα αποκλειστικά ψηφιακά μέσα παραμένουν χωρίς ρυθμίσεις με την κατάστασή να είναι ανησυχητικά νεφελώδης. Ο εντοπισμός, η επαλήθευση και η διαλεύκανση της ιδιοκτησίας στον τύπο και τα ψηφιακά μέσα είναι σχεδόν αδύνατο έργο. Επομένως, η παρακολούθηση ή ο έλεγχος της ιδιοκτησίας του τομέα ή/και με άλλους τομείς δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική. Η παραπάνω κατάσταση συμβάλλει στην εκτίμηση υψηλού κινδύνου (81%) για τον δείκτη.

Ενώ το επίπεδο κινδύνου για τον δείκτη **Συγκέντρωση Ιδιοκτησίας στα Μέσα Ενημέρωσης** έδειξε κάποια βελτίωση στην προηγούμενη έκθεση, αυξήθηκε ξανά από 70% σε 83% στο MPM2022. Η άνοδος του επιπέδου κινδύνου οφείλεται κυρίως στην ασαφή εικόνα σχετικά με το διαδικτυακό τοπίο ιδιοκτησίας. Η ιδιοκτησία στον τομέα των οπτικοακουστικών μέσων ρυθμίζεται στενά από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, κυρίως μέσω της διαδικασίας αδειοδότησης. Ωστόσο, το τελευταίο πάσχει από έλλειψη συστηματικού ελέγχου και πλήρους διαφάνειας της ιδιοκτησίας. Ο νόμος για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, Ν. 83(I)/2014^[8] καθιστά δυνατή την παρέμβαση σε περιπτώσεις συγχώνευσης ή συγκέντρωσης εταιρειών με το σκεπτικό ότι μπορεί να επηρεαστεί η πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης. Ωστόσο, μια τέτοια παρέμβαση εξαρτάται από ανάληψη πρωτοβουλίας από τον αρμόδιο υπουργό, ο οποίος θα πρέπει πρώτα να διαπιστώσει ότι κινδυνεύει η πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης, που ορίζεται ως τομέας με μείζον δημόσιο συμφέρον, και στη συνέχεια να δηλώσει ότι απαιτείται ενέργεια.

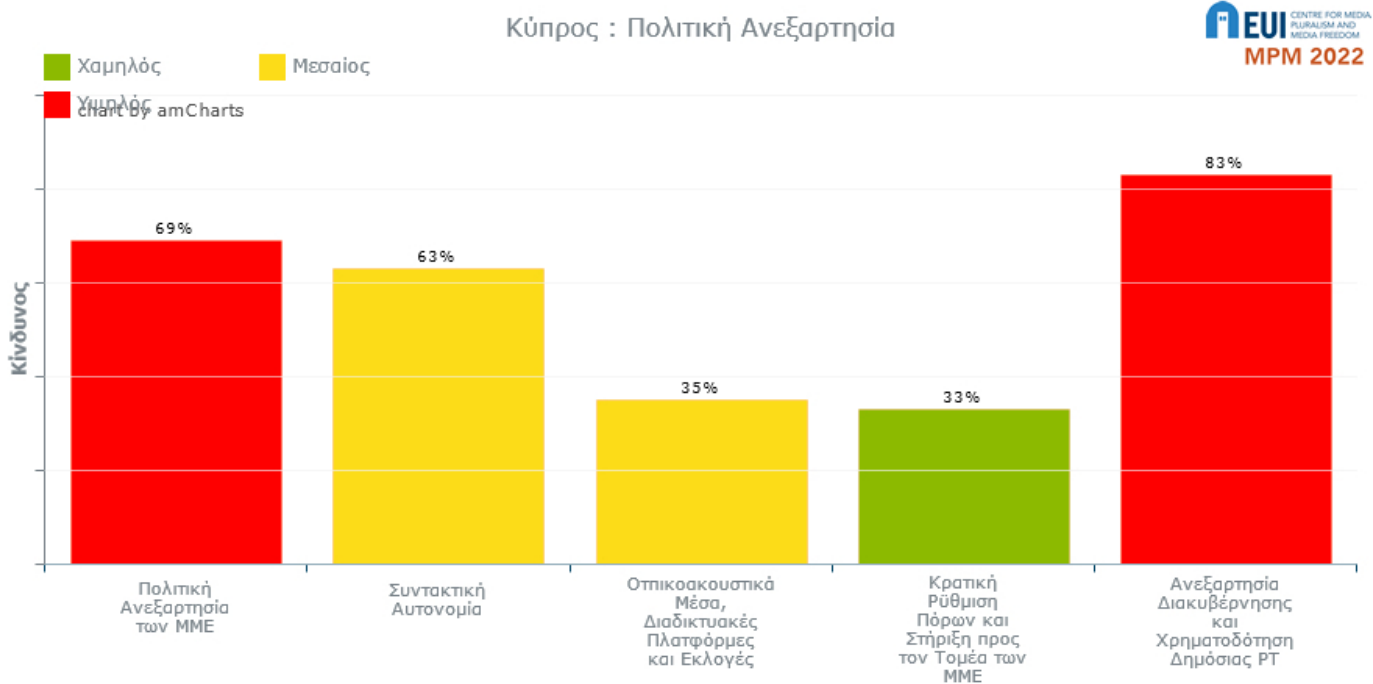
Σημειώνουμε επίσης αύξηση του συνολικού μεριδίου κοινού που συγκέντρωσαν τέσσερα από τα επτά εμπορικά τηλεοπτικά κανάλια, το οποίο κατανέμεται σχεδόν εξίσου μεταξύ αυτών και της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης. Αυτό, ωστόσο, είναι δείκτης της εξωτερικής πολυφωνίας μόνο. Με εξαίρεση τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, όλα τα κανάλια προσφέρουν παρόμοιο περιεχόμενο, καλύπτοντας περιορισμένους τομείς έκφρασης χωρίς διαφοροποίηση. Επομένως, η συνεισφορά τους σε ουσιαστική πολυφωνία περιεχομένου είναι περιορισμένη. Νέες έρευνες υποδεικνύουν μια στροφή όσον αφορά την κύρια πηγή ειδήσεων, από την τηλεόραση στους ιστότοπους του διαδικτύου και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με το ραδιόφωνο και τον τύπο να ακολουθούν^[9]. Σοβαρό πρόβλημα για τη δημιουργία ακριβούς εικόνας της κατάστασης όσον αφορά το μερίδιο κοινού, όχι μόνο για τις εφημερίδες και τις εκδόσεις τους στο διαδίκτυο, αλλά και για άλλα μέσα ενημέρωσης, είναι η απουσία ανεξάρτητων ελεγμένων ή, ακόμα, οποιωνδήποτε δεδομένων. Σε εποχή που τα διαθέσιμα δεδομένα δείχνουν σημαντική στροφή προς διαδικτυακές πηγές ειδήσεων και ο διαδικτυακός τομέας συνεχίζει να ευδοκιμεί, αυτός παραμένει εντελώς άναρχος. Η ασαφής κατάσταση όσον αφορά την ιδιοκτησία και τη συγκέντρωση ωθεί τον κίνδυνο για τον δείκτη **Συγκέντρωση Διαδικτυακών Πλατφορμών και Επιβολή Κανόνων Ανταγωνισμού** σε ακόμη υψηλότερο σημείο, από 75% σε 83%. Όσον αφορά τον ανταγωνισμό, οι αγορές μέσων ενημέρωσης και διαφήμισης είναι, όπως έχουν τα πράγματα, επαρκώς κατακερματισμένες, μειώνοντας τις πιθανές απειλές. Ωστόσο, η σπανιότητα δεδομένων και η απουσία οποιασδήποτε νομοθεσίας για τα ψηφιακά μέσα, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι δεν έχουν εισαχθεί νέα εργαλεία κατά της συγκέντρωσης υποδηλώνουν πολύ υψηλότερο κίνδυνο από αυτόν που φαίνεται να αντικατοπτρίζει η πραγματικότητα. Όπως έχουν τα πράγματα, τα περισσότερα διαδικτυακά μέσα βασίζονται στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων, νομική οντότητα δημοσίου δικαίου, για ειδήσεις, αντί σε ίδιους πόρους. Λίγα από αυτά προσφέρουν πρωτότυπη ειδησεογραφία και δημιουργικό περιεχόμενο, στοιχείο το οποίο παραμένει ως σοβαρή απειλή για την πολυφωνία.

Ο δείκτης **Βιωσιμότητα των Μέσων** μετατοπίστηκε από υψηλού κινδύνου πέρυσι (68%) σε μεσαίου κινδύνου, με 46%. Η μεταβολή αυτή οφείλεται σε θετικές επιδόσεις όσον αφορά τα έσοδα των μέσων ενημέρωσης το 2021 καθώς και σε χαμηλότερες απώλειες από τις εκτιμήσεις μας για το 2020. Όσον αφορά τις οικονομικές επιδόσεις, το ετήσιο ισοζύγιο, επιβεβαιωμένο από το πραγματικό εισόδημα, έδειξε ότι οι αρχικές εκτιμήσεις και τα ανεπίσημα στοιχεία σχετικά με μια σημαντική συρρίκνωση των διαφημιστικών εσόδων των ΜΜΕ για ολόκληρο το 2020 ήταν υπερβολικά. Με βάση συγκεκριμένα στοιχεία για το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και τη διαδικτυακή τηλεόραση και άλλα μέσα, διαπιστώσαμε σημαντική αύξηση των εσόδων για το 2021, πολύ υψηλότερη από τις απώλειες του προηγούμενου έτους. Αυτό προσέφερε έναν αέρα αισιοδοξίας για τη βιωσιμότητα των μέσων ενημέρωσης παρά τα συνεχιζόμενα προβλήματα.

Η βαθμολογία κινδύνου για τον δείκτη **Επιρροή Εμπορικών Συμφερόντων και Επιρροή Ιδιοκτήτη στο Συντακτικό Περιεχόμενο** δείχνει σημαντική μείωση από υψηλό κίνδυνο (70%) σε μεσαίο κίνδυνο, στο 44%, παρόλο που η σχέση μεταξύ επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης, εμπορικών συμφερόντων και ιδιοκτητών ΜΜΕ δεν έχει αλλάξει σημαντικά. Η μείωση του κινδύνου οφείλεται στην ισχυρή εργατική νομοθεσία^[9], η οποία, σε συνδυασμό με τον όρο που έθεσε η κυβέρνηση ότι προϋπόθεση για τα μέσα ενημέρωσης για να επωφεληθούν από προγράμματα στήριξης είναι να μην προβούν σε απολύσεις προσωπικού. Ο παράγοντας αυτός μετρίασε τις απειλές για την ασφάλεια της απασχόλησης και τυχόν αλλαγές στη γραμμή σύνταξης. Ωστόσο, ο τύπος και τα ψηφιακά μέσα ενημέρωσης που έχουν πληγεί από την κρίση συνεχίζουν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από εμπορικές χορηγίες, που κάνει αυξημένη την παρουσία σε διαδικτυακές εκδόσεις εμπορικού περιεχομένου και εταιρικών διαφημίσεων, ενσωματωμένων στο συντακτικό περιεχόμενο. Υπάρχει επίσης αυξανόμενη τάση να προβάλλονται και να τυγχάνουν συχνής αναφοράς ειδήσεις με εταιρικό περιεχόμενο, συχνά χωρίς διάκριση μεταξύ συντακτικού περιεχομένου και διαφημίσεων.

3.3. Πολιτική Ανεξαρτησία (57% - Μεσαίος κίνδυνος)

[NOTA_1989] Οι δείκτες Πολιτικής Ανεξαρτησίας αξιολογούν την ύπαρξη και την αποτελεσματικότητα ρυθμιστικών και αυτορρυθμιστικών διασφαλίσεων έναντι πολιτικής μεροληψίας και πολιτικών επιρροών στην παραγωγή, διανομή και πρόσβαση ειδήσεων. Πιο συγκεκριμένα, η περιοχή επιδιώκει να αξιολογήσει την επιρροή του κράτους και, γενικότερα, της πολιτικής εξουσίας στη λειτουργία της αγοράς των μέσων ενημέρωσης και στην ανεξαρτησία των μέσων δημόσιας υπηρεσίας. Επιπλέον, η περιοχή ασχολείται με την ύπαρξη και την αποτελεσματικότητα της (αυτο)ρύθμισης στην εξασφάλιση της συντακτικής ανεξαρτησίας και τη διαθεσιμότητα πολλαπλών πολιτικών πληροφοριών και απόψεων, ιδίως κατά τις εκλογικές περιόδους.

Το επίπεδο κινδύνου για την Πολιτική Ανεξαρτησία έχει ελαφρώς επιδεινωθεί, αλλά παραμένει σε πεδίο μεσαίου κινδύνου, από 55% σε 57%. Σε δύο δείκτες, την πολιτική ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης και την ανεξαρτησία της διακυβέρνησης και χρηματοδότησης της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, δεν υπήρξε μεταβολή στη βαθμολογία υψηλού κινδύνου. Η κατάσταση σε ζητήματα που σχετίζονται με οπτικοακουστικά μέσα, διαδικτυακές πλατφόρμες και εκλογές και κρατική ρύθμιση για πόρους και υποστήριξη προς τα μέσα ενημέρωσης επιδεινώθηκε ελαφρώς, με αμφότερα να βρίσκονται στα όρια, το ένα εντός και το άλλο εκτός του μέσου κινδύνου. Μικρή βελτίωση στην συντακτική αυτονομία μείωσε τον κίνδυνο από υψηλό σε μεσαίο.

Η αξιολόγηση του δείκτη Πολιτική Ανεξαρτησία των ΜΜΕ παρέμεινε αμετάβλητη, σε υψηλό κίνδυνο, στο 69%. Αυστηρές ρήτρες που ρυθμίζουν την ιδιοκτησία σε ραδιόφωνο και τηλεόραση, στα άρθρα 19 και 20 του Νόμου περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών, Ν. 7(Ι)/1998^[11] διασφαλίζουν την πολυφωνία στα οπτικοακουστικά μέσα έναντι συγκέντρωσης ή ελέγχου ιδιοκτησίας, ενώ παράλληλα απαιτούν αμεροληψία στο περιεχόμενο. Τα σχετικά όρια ιδιοκτησίας και άλλοι περιορισμοί καλύπτουν όλα τα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών, και επιβάλλονται από τις ρυθμιστικές αρχές. Ωστόσο,

ενώ τα πολιτικά κόμματα εξαιρούνται από τον έλεγχο των παρόχων υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, στον προαναφερθέντα Νόμο δεν υπάρχει ρητός αποκλεισμός των πολιτικών από την ιδιοκτησία ή/και τον έλεγχο του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Περιορισμοί στον έλεγχο των εταιρειών μέσων ενημέρωσης από πολιτικούς ορίζονται σε νόμο του 2008, που αφορά ασυμβίβαστο για πρόσωπα που κατέχουν δημόσια αξιώματα (Νόμος Αρ. 7(Ι) του 2008, άρθρο 3.1(ε)).^[12] Οι περιορισμοί αφορούν μόνο τους κατόχους κρατικού αξιώματος και δεν καλύπτουν όλες τις πιθανές μορφές ελέγχου σε μέσα ενημέρωσης. Επιπλέον, υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς επιβολής, επειδή οι πρόνοιες του Νόμου δεν είναι αρκετά σαφείς ώστε να εγγυούνται αποτελεσματικό έλεγχο.

Η πολιτική επιρροή στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων, που είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και το μόνο ειδησεογραφικό πρακτορείο, είναι δυνατή μέσω της έγκρισης του προϋπολογισμού του, ο οποίος βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε κρατική χρηματοδότηση, και του διορισμού του διοικητικού του οργάνου. Το Υπουργικό Συμβούλιο διορίζει τον Πρόεδρο και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Ο πρόεδρος και τα μέλη που προέρχονται από τη Δημόσια Υπηρεσία είναι περισσότερα από τα μέλη που εκπροσωπούν επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης. Το κρίσιμο στοιχείο έγκειται στη μονοπωλιακή θέση του πρακτορείου και, ειδικότερα, το ότι είναι ο μοναδικός διανομέας ειδήσεων και αναφορών για την Κύπρο σε όλα τα μέσα ενημέρωσης, κυρίως τις ηλεκτρονικές εκδόσεις, γεγονός που οδηγεί σε υπερβολική εξάρτηση από την παραγωγή του. Αυτό διαμορφώνει την ατζέντα των ειδήσεων και την κοινή γνώμη και η κατάσταση αξιολογείται ως υψηλού κινδύνου.

Ο δείκτης **Συντακτική Αυτονομία** βαθμολογείται ως μέσου κινδύνου (63%). Η συντακτική αυτονομία κατοχυρώνεται κατ' αρχήν τόσο από ρυθμιστικές όσο και από αυτορρυθμιστικές διατάξεις. Ωστόσο, οι διατάξεις σχετικά με τους μηχανισμούς ή τις διαδικασίες για την αποτελεσματική προστασία των δημοσιογράφων και την αποφυγή πολιτικών παρεμβάσεων είναι περιορισμένες. Δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες σχετικά με το διορισμό ή την απόλυση αρχισυντακτών. Το βασικό ζήτημα όσον αφορά τη συντακτική αυτονομία παραμένει η επιδίωξη της πολιτικής ημερήσιας διάταξης που θέλουν οι ιδιοκτήτες των μέσων ενημέρωσης, μερικές φορές χωρίς να είναι ορατή η παρέμβαση τους. Οι στόχοι αυτής της πολιτικής ημερήσιας διάταξης είναι συχνά εταιρικοί και όχι πολιτικοί, αλλά η εν ενεργεία κυβέρνηση τείνει να χειραγωγεί τα μέσα ενημέρωσης μέσω της ανάπτυξης σχέσεων με τους περισσότερους ιδιοκτήτες μέσων ενημέρωσης. Αυτή η κατάσταση συνδέεται με τάσεις για αυτολογοκρισία και συμμόρφωση του συντακτικού προσωπικού. Επιπλέον, άτυπες σχέσεις μεταξύ της πολιτικής εξουσίας, ιδιοκτητών μέσων ενημέρωσης και δημοσιογράφων, καθώς και η διαδεδομένη αίσθηση του «καθήκοντος» υπεράσπισης της κυβέρνησης, λόγω του κυπριακού προβλήματος, συμβάλλουν σε παραμορφωτική παρουσίαση ειδήσεων.

Ο κίνδυνος για το δείκτη **Οπτικοακουστικά Μέσα, Διαδικτυακές Πλατφόρμες και Εκλογές** μετατοπίστηκε από χαμηλό κίνδυνο στο 28% σε μεσαίο κίνδυνο στο 35%. Κατά τη διάρκεια των εκλογών, η πρόσβαση πολιτικών παραγόντων, κομμάτων και πολιτικών είναι γενικά ανοιχτή, δίκαιη και δεν εισάγει διακρίσεις, αν και μικρές ή περιθωριακές πολιτικές και κοινωνικές ομάδες συχνά παραπονούνται για μεροληψία. Τόσο η δημόσια ραδιοτηλέοραση όσο και το εμπορικό ραδιόφωνο και η τηλεόραση είναι υποχρεωμένα από το Νόμο να καλύπτουν την καθημερινή πολιτική επικοινωνία και τις εκλογικές εκστρατείες. Ίσες ευκαιρίες ισχύουν για την πολιτική διαφήμιση, η οποία πρέπει να προσδιορίζεται σαφώς ως τέτοια. Όσον αφορά τη δημόσια ραδιοτηλέοραση (PIK), ο σχετικός κανονισμός για τη διασφάλιση της πρόσβασης και της αμεροληψίας έναντι όλων των κοινωνικών παραγόντων, ομάδων γενικά και πολιτικών ομάδων κατά τις προεκλογικές εκστρατείες^[13] εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Αυτό ισχύει επίσης για τον ιδιωτικό οπτικοακουστικό τομέα, ο οποίος παρέχει δίκαιη πρόσβαση και αμεροληψία.^[14] Ωστόσο, η έλλειψη διαφάνειας και η απουσία εκθέσεων σχετικά με την εκλογική κάλυψη μας κάνουν να τον κρίνουμε ως μεσαίου κινδύνου. Όσον αφορά το θέμα διαδικτυακές πλατφόρμες και διαφήμιση, είναι ακόμη πιο δύσκολο

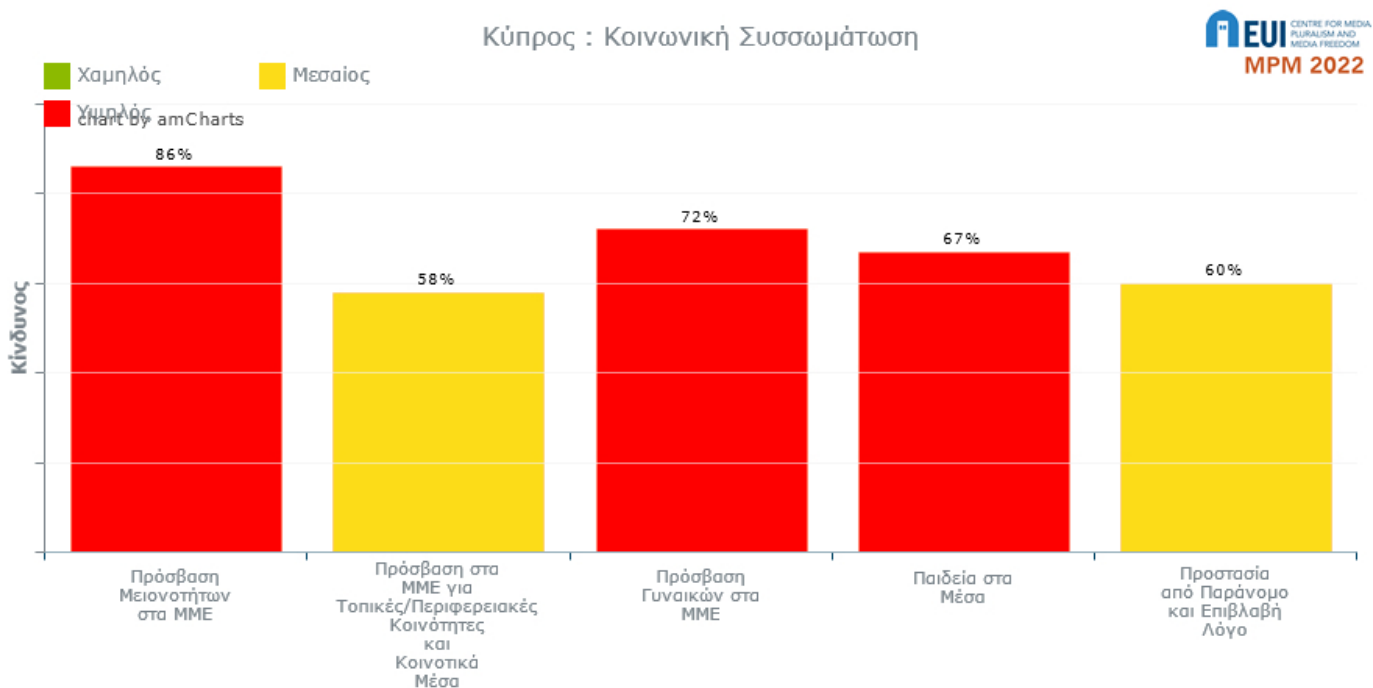
να αξιολογηθεί. Τα δεδομένα δεν είναι εύκολα προσβάσιμα και δεν είναι αρκετά διαφανή ώστε να αναγνωρίζονται εύκολα είτε οι πηγές χρηματοδότησης ή και η σήμανση των διαφημίσεων. Επιπλέον, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η διάχυτη παρουσία της κυβέρνησης κατά τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 2021 καθώς και η άνευ προηγουμένου διαφημιστική της προσπάθεια^[15] διατάραξαν την εικόνα που απεικονίζεται παραπάνω. Μαζί με την απουσία οποιουδήποτε ρυθμιστικού πλαισίου για τα διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης, η πιο πάνω κατάσταση συνέβαλε στην αύξηση του κινδύνου για τον δείκτη.

Ο δείκτης κινδύνου για την **Κρατική Ρύθμιση Πόρων και Στήριξη προς τον Τομέα των Μέσων Ενημέρωσης** αυξήθηκε από 25% σε 33% στο όριο του χαμηλού κινδύνου, λόγω αβεβαιοτήτων για την κατάσταση και έλλειψης διαφάνειας σχετικά με την κατανομή κρατικών πόρων. Το φάσμα συχνοτήτων ήταν, μέχρι το 2016, ο μόνος κρατικός πόρος που κατανεμόταν με διαφάνεια και δίκαιο τρόπο. Οι κρατικές ενισχύσεις και η διανομή διαφημίσεων στα μέσα ενημέρωσης δεν διέπονται από νομικό πλαίσιο. Ωστόσο, τα προγράμματα που υιοθετήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας προσέφεραν επιδοτήσεις που διαφοροποιήθηκαν και κατανεμήθηκαν σε όλους τους τύπους μέσων ενημέρωσης. Οι πρακτικές ήταν διαφορετικές το 2021. Η βοήθεια βασίστηκε σε στοιχεία κοινού/κυκλοφορίας και προσφερόταν ως αντάλλαγμα για διαφημιστικό χρόνο/χώρο, γεγονός που εγείρει αμφιβολίες σχετικά με το δίκαιο της πρακτικής αυτής και τη συνέχιση της.

Το επίπεδο κινδύνου για τον δείκτη **Ανεξαρτησία διακυβέρνησης και χρηματοδότησης της δημόσιας ραδιοτηλέορασης** είναι υψηλό (83%) και παραμένει αμετάβλητο σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση του Παρατηρητή. Τα κριτήρια που ρυθμίζουν το διορισμό του Γενικού Διευθυντή της δημόσιας ραδιοτηλέορασης και τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου του είναι αρκετά ευρέα. Αυτά τα εκμεταλλεύονται η εκάστοτε κυβέρνηση όπως και τα πολιτικά κόμματα με προσέγγιση διαμοιρασμού της λείας σε βάρος της συμμετοχής ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων. Εξάλλου, το κράτος και το πολιτικοκομματικό σύστημα αποφασίζουν για τον προϋπολογισμό της δημόσιας ραδιοτηλέορασης, κάτι που επιτρέπει την ισχυρή επιρροή και, συχνά κραυγαλέα, παρέμβαση στις λειτουργίες της^[16]. Αυτό το πρόβλημα παρέμβασης στη χρηματοδότηση της δημόσιας ραδιοτηλέορασης επισημάνθηκε και στην έκθεση του ΟΑΣΕ-ΟΔΙHR για την παρακολούθηση των εκλογών του 2021.

3.4. Κοινωνική Συσσωμάτωση (69% - Χαμηλός κίνδυνος)

Ο τομέας της Κοινωνικής Συσσωμάτωσης εστιάζει στην πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης από συγκεκριμένες ομάδες της κοινωνίας: μειονότητες, τοπικές και περιφερειακές κοινότητες, γυναίκες και άτομα με αναπηρία. Εξετάζει επίσης το περιβάλλον για παδεία στα μέσα ενημέρωσης της χώρας, συμπεριλαμβανομένων ψηφιακών δεξιοτήτων του συνολικού πληθυσμού. Επιπλέον, για την έκδοση 2021 του MPM, ένας νέος δείκτης έχει προστεθεί στον τομέα της κοινωνικής συσσωμάτωσης προκειμένου να αξιολογηθούν νέες προκλήσεις που προκύπτουν από τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών: Προστασία από παράνομο και επιβλαβή λόγο. Λόγω αυτής της τροποποίησης των δεικτών, η σύγκριση με τις προηγούμενες εκδόσεις του MPM πρέπει να αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη προσοχή.

Βελτιώσεις στον τομέα της **Κοινωνικής Συσσωμάτωσης** έχουν οδηγήσει σε μείωση του επιπέδου κινδύνου, από 80% σε 69%. Ενώ το επίπεδο κινδύνου για την περιοχή παραμένει στο πεδίο του υψηλού κινδύνου, παρατηρήθηκαν ορισμένες θετικές εξελίξεις για όλους τους δείκτες εκτός από την **Πρόσβαση στα Μέσα Ενημέρωσης για τις Μειονότητες**, όπου το επίπεδο κινδύνου παρέμεινε το ίδιο.

Το επίπεδο κινδύνου για τον δείκτη **Πρόσβαση σε Μέσα για Μειονότητες** παραμένει εντός του εύρους υψηλού κινδύνου, με 86%. Λίγες αλλαγές παρατηρήθηκαν σε αυτήν την έκδοση του Παρατηρητή Πολυφωνίας στα ΜΜΕ. Στην Κύπρο, η πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης εξακολουθεί να κυριαρχείται από πολιτικούς και εκπροσώπους ισχυρών ομάδων πίεσης. Η περιορισμένη πρόσβαση ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, η πλήρης απουσία πρόσβασης σε μέσα ενημέρωσης για διάφορες ομάδες παραμένει εξαιρετικά προβληματική. Η πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης για τις μειονότητες είναι σύνθετο ζήτημα που περιλαμβάνει πολλές πτυχές. Από τη μια πλευρά, η Κύπρος έχει ορισμένες νομικά αναγνωρισμένες μειονότητες. Αυτές αναφέρονται σε μικρό αριθμό πολιτών που ανήκουν σε «θρησκευτικές ομάδες», όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του Συντάγματος. Από την άλλη πλευρά, περιλαμβάνει επίσης ορισμένες μη

αναγνωρισμένες μειονότητες που αποτελούνται από πολλαπλές και διαφορετικές ομάδες μεταναστών, οι οποίες άρχισαν να φτάνουν στη χώρα από το 1990 και χαρακτηρίζονται συνήθως από την πρόσκαιρη κατάστασή τους. Οι δυσκολίες ανταπόκρισης στις ανάγκες αυτών των δύο ομάδων καθώς και η απουσία οποιασδήποτε σκέψης για πιθανές λύσεις δικαιολογούν τον υψηλό κίνδυνο του δείκτη. Το πρόβλημα ενισχύεται από τη γενική θέση της κοινωνίας και την αρνητική ρητορική που χρησιμοποιούν οι κρατικοί αξιωματούχοι για τις μειονότητες. Ο Νόμος για το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου, Κεφ. 300Α, άρθρο 19.1^[17], απαιτεί την παροχή υπηρεσιών δημόσιας ραδιοτηλέορασης με αμεροληψία και σεβασμό των συμφερόντων και των ευαισθησιών των μειονοτήτων, αλλά η διατύπωση της διάταξης και η απουσία πρόσθετων ειδικών παραπομπών είναι προβληματική. Προγράμματα που απευθύνονται σε «θρησκευτικές ομάδες» που αναγνωρίζονται από το νόμο, και σε άλλες γλώσσες, υπάρχουν στο ραδιόφωνο αλλά όχι στην τηλεόραση. Με τη μεταφορά της Οδηγίας AVMS 2018/1808 στο εθνικό δίκαιο, τον Δεκέμβριο του 2021^[18], δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στα μέσα ενημέρωσης. Αυτό είναι ένα θετικό βήμα σε τομέα όπου δεν είχε σημειωθεί καμία σημαντική αλλαγή εδώ και χρόνια. Πολύ λίγα έχουν γίνει από το 2010, όταν ο νόμος όρισε την υποχρέωση των μέσων ενημέρωσης να καταρτίσουν ένα σχέδιο εντός ενός έτους για να αυξηθεί σταδιακά η προσβασιμότητα σε υπηρεσίες μέσων ενημέρωσης σε άτομα με αναπηρία, με σαφή συγκεκριμένα όρια^[20].

Ο δείκτης για **Πρόσβαση σε Τοπικά/Περιφερειακά και Κοινοτικά Μέσα Ενημέρωσης** παραμένει σε μέτριο κίνδυνο, με ελαφρά μείωση του επιπέδου κινδύνου από 63% σε 58%. Η βαθμολογία μεσαίου κινδύνου αντικατοπτρίζει την προβληματική απουσία οποιουδήποτε νομικού ορισμού ή αναγνώρισης των κοινοτικών μέσων ενημέρωσης, ως τρίτου τομέα μέσων, πέρα από τη δημόσια ραδιοτηλέοραση και τα εμπορικά μέσα. Αντίθετα, η πρόσβαση στα τοπικά και περιφερειακά μέσα ενημέρωσης δεν παρουσιάζει ιδιαίτερο κίνδυνο. Ενώ υπάρχουν ορισμένα περιφερειακά/τοπικά μέσα ενημέρωσης, ιδίως ραδιοφωνικοί οργανισμοί, ο τομέας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος λόγω του μικρού γεωγραφικού μεγέθους του νησιού. Οι τηλεοπτικοί οργανισμοί που εγκαταστάθηκαν τοπικά έχουν γενική κάλυψη αλλά προσφέρουν επίσης προγράμματα τοπικού ενδιαφέροντος. Παρόλο που δεν υπάρχουν νομικές διατάξεις που να εισάγουν σχετική υποχρέωση, δημόσια ραδιοτηλέοραση και εμπορικά μέσα ενημέρωσης έχουν τοπικούς ανταποκριτές. Κρατική διαφήμιση καταχωρίστηκε επίσης σε τοπικά μέσα ενημέρωσης, τα οποία συμπεριλήφθηκαν επίσης ως αποδέκτες επιδοτήσεων που προβλέπονταν από τα προγράμματα στήριξης του 2020.

Ενώ ο δείκτης **Πρόσβαση στα Μέσα για τις Γυναίκες** παραμένει στο πεδίο υψηλού κινδύνου, το συνολικό επίπεδο κινδύνου έχει μειωθεί από 87% σε 72% σε σύγκριση με την τελευταία έκδοση του Παρατηρητή. Ενώ υπάρχουν γενικοί και δεσμευτικοί νόμοι για την προώθηση της ισότητας των φύλων και το σεβασμό των δικαιωμάτων των γυναικών^[21], ούτε ο πάροχος δημόσιας ραδιοτηλέορασης μήτε οι εμπορικοί πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων έχουν αναπτύξει δικές τους πολιτικές για την ισότητα των φύλων. Δεν έχουν εξετάσει το θέμα προκειμένου να λάβουν μέτρα με στόχο την εδραίωση ισορροπίας των φύλων και την καταπολέμηση των στερεοτύπων. Η παρουσία γυναικών σε διοικητικά συμβούλια μέσων ενημέρωσης και σε εκτελεστικές θέσεις παραμένει πολύ χαμηλή, αν και υπήρξαν ορισμένες θετικές εξελίξεις σε ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς και ψηφιακά μέσα, που συνέβαλαν σε σημαντική αύξηση στα αντίστοιχα ποσοστά^[22]. Όσον αφορά την πρόσβαση σε προγράμματα μέσων ενημέρωσης από γυναίκες ως εμπειρογνώμονες σε εκπομπές ειδήσεων και επικαιρότητας, η τελευταία έρευνα του Global Media Monitoring Project (GMMP) "Who Makes the News" (παρακολούθηση 2020)^[23] δείχνει μια καλύτερη εικόνα από πριν. Το έργο που επιτεύχθηκε στον τομέα της Παιδείας στα Μέσα συνέβαλε στη μείωση του επιπέδου κινδύνου από 88% σε 67%, στο όριο μεταξύ μεσαίου και υψηλού κινδύνου. Η Κύπρος εξακολουθεί να μην έχει επίσημο πλαίσιο πολιτικής για την Παιδεία στα μέσα επικοινωνίας, παρόλο που εκκρεμεί προσχέδιο πολιτικής από το 2012. Αν και δεν αντισταθμίζει την απουσία πλαισίου πολιτικής, είναι σημαντικό να

σημειωθεί ότι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο του Υπουργείου Παιδείας καθώς και ακαδημαϊκοί φορείς και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες στον συγκεκριμένο τομέα. Μεταξύ των δραστηριοτήτων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου συγκαταλέγεται η κατάρτιση εκπαιδευτικών ως πυρήνων εντός των σχολείων για την ανάληψη δράσεων σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο και την ανάπτυξη δεξιοτήτων στα μέσα ενημέρωσης. Αυτά συνεχίζουν να εμπλουτίζονται με πρωτοβουλίες που αποσκοπούν μεταξύ άλλων στην ανάπτυξη ψηφιακών ικανοτήτων και δεξιοτήτων κατά της παραπληροφόρησης, που προωθούνται ως μέρος του ωρολογίου προγράμματος σπουδών. Αυτό είναι πολλά υποσχόμενο βήμα, όπως και ορισμένες δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, η οποία είναι το όργανο που ορίζεται από το Νόμο περί Ραδιοτηλεοπτικών Οργανισμών, Ν.7(Ι)/1998^[24] ως ο κύριος υπεύθυνος για την εκπαίδευση στα ΜΜΕ. Το έργο που έχει επιτελεσθεί μέχρι στιγμής δείχνει ότι η Αρχή δεν φαίνεται να διαθέτει τους απαραίτητους πόρους για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που της έχουν ανατεθεί από το νόμο. Η παιδεία στα μέσα είναι έργο που απαιτεί μεγαλύτερη ενασχόληση και πολύ περισσότερους πόρους, με τη συμμετοχή περισσότερων παραγόντων.

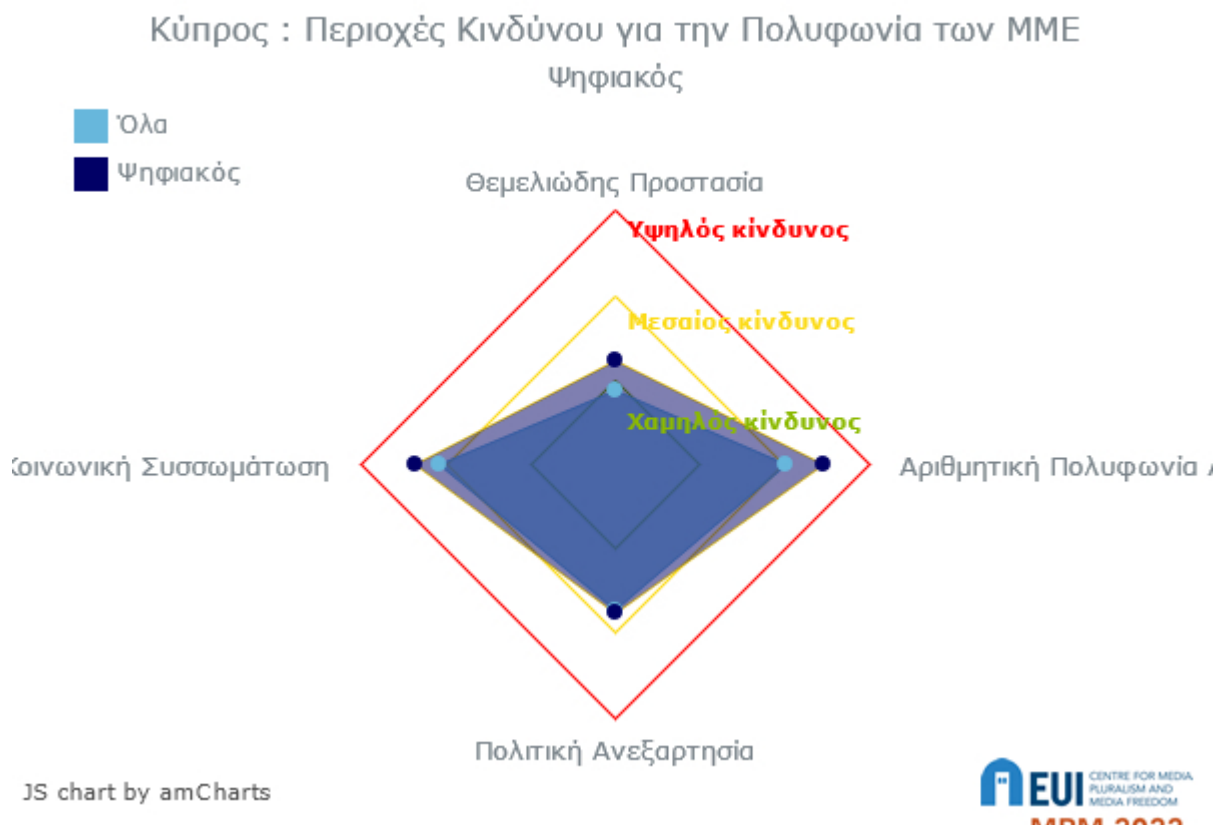
Σχετικά με την **Προστασία από Παράνομο και Επιβλαβή Λόγο**, έχει σημειωθεί βελτίωση του επιπέδου κινδύνου σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση, από Υψηλό (77%) σε Μέτριο Κίνδυνο (60%). Η μείωση αυτή συνδέεται με μικρές βελτιώσεις σχετικά με την Προστασία από τη ρητορική μίσους καθώς και με τροποποιήσεις του ερωτηματολογίου για την καλύτερη αξιολόγηση των κινδύνων που συνδέονται με τη διάδοση παραπληροφόρησης. Όσον αφορά την προστασία από τη ρητορική μίσους, υπάρχει ευρύτερο ρυθμιστικό πλαίσιο και έχουν υιοθετηθεί νέοι νόμοι που σχετίζονται με το σεξισμό, τον εκφοβισμό και τη βία κατά των γυναικών^[25]. Ωστόσο, δεν υπάρχει ολοκληρωμένη πολιτική ή προφανής πρόθεση για την ουσιαστική αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους. Ενώ οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης ασχολούνται περισσότερο με την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και περισσότεροι χρήστες αναφέρουν περιπτώσεις ρητορικής μίσους, εξακολουθεί να είναι δύσκολο να μετρηθεί η ανταπόκριση των πλατφορμών μέσων κοινωνικής δικτύωσης ή αν έχουν ληφθεί σχετικά πρακτικά μέτρα. Σε γνώμη που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2021^[26], η Επίτροπος Διοικήσεως συνέστησε στα μέσα ενημέρωσης να δημιουργήσουν μηχανισμούς παρακολούθησης και να αφαιρούν τα σχόλια ρητορικής μίσους από τις διαδικτυακές τους εκδόσεις. Όσον αφορά την παραπληροφόρηση, δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο και δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι οι αρχές έχουν σχέδια για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Το ζήτημα προκαλεί ακόμη μεγαλύτερη ανησυχία αν λάβουμε υπόψη τα ευρήματα έρευνας της Eurostat το 2021, σύμφωνα με την οποία λίγοι Κύπριοι ελέγχουν την ακρίβεια της διαδικτυακής παραπληροφόρησης^[27].

4. Πολυφωνία στο διαδικτυακό περιβάλλον: εκτίμηση κινδύνων

Η γενική θέση της Κύπρου στην αξιολόγηση του Παρατηρητή Πολυφωνίας για το διαδικτυακό περιβάλλον εξακολουθεί να καθορίζεται από δύο κρίσιμους παράγοντες που επηρεάζουν σειρά σημαντικών δεικτών και κατά συνέπεια το βαθμό κινδύνου. Αυτοί οι παράγοντες είναι:

- η απουσία νομικού πλαισίου ρύθμισης των ψηφιακών μέσων ή ρητής αναφοράς στους νόμους πτυχών που αφορούν στα ψηφιακά μέσα ενημέρωσης
- η απουσία ανεξάρτητων ελεγμένων στοιχείων για τη λειτουργία των διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης και η απουσία διαφάνειας σε θέματα φιλτραρίσματος και αναφοράς.

Η αξιολόγηση ανά περιοχή έχει ως εξής:

Θεμελιώδης Προστασία της Ελευθερίας Έκφρασης

Η περιοχή **Θεμελιώδης Προστασία της Ελευθερίας Έκφρασης** στο Διαδικτυακό Περιβάλλον αντιμετωπίζει μεσαίο κίνδυνο 40%, έναντι 37% στο MPM2021, και είναι μεγαλύτερος από το γενικό κίνδυνο περιοχής (παραδοσιακών και διαδικτυακών μέσων) που βρίσκεται στο 29%.

Παρά την απουσία νόμου για τη διαδικτυακή επικοινωνία, θέματα ελευθερίας της έκφρασης καλύπτονται από την ευρύτερη προστασία που προσφέρει το σύνταγμα, η οποία διασφαλίζεται επίσης με ένδικα μέσα σε περίπτωση παραβιάσεων. Δεν έχει δημοσιοποιηθεί περιστατικό αυθαίρετου φιλτραρίσματος ή αφαίρεσης περιεχομένου από το κράτος ή τους παρόχους υπηρεσιών διαδικτύου. Ωστόσο, η απουσία σχετικών ανεξάρτητων εκθέσεων εγείρει ζητήματα διαφάνειας και δημιουργεί κάποιο βαθμό αβεβαιότητας.

Καταγράφηκαν περιπτώσεις κυβερνητικών αιτημάτων για παραχώρηση ή κατακράτηση δεδομένων από διαδικτυακές πλατφόρμες, αλλά οι διαθέσιμες πληροφορίες δεν επαρκούν για πιο ενδελεχή έλεγχο. Όσον αφορά την ψηφιακή ασφάλεια των δημοσιογράφων, αν και δεν έχουν καταγραφεί συγκεκριμένα περιστατικά, το ζήτημα της κρατικής παρακολούθησης ή ψηφιακής παρέμβασης παραμένει ανοιχτό. Η απουσία σαφήνειας αποτελεί από μόνη της παράγοντα κινδύνου. Ο χειρισμός μιας υπόθεσης ισραηλινού βαν παρακολούθησης που δραστηριοποιούνταν στην Κύπρο βρισκόταν ακόμη ενώπιον των αρχών και των δικαστηρίων το 2021, αλλά δεν έδωσε πειστικές απαντήσεις για τον ρόλο του βαν. Ισχυρισμοί σε βιβλίο με τίτλο Η Συμμορία του δημοσιογράφου και συγγραφέα Μακαρίου Δρουσιώτη^[28], πρώην συμβούλου του Προέδρου της Δημοκρατίας, ότι ο Πρόεδρος γνώριζε ότι οι κρατικές υπηρεσίες κατασκόπευαν τις επικοινωνίες ενός πρώην Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας δεν έχουν διαψευστεί. Επίσης, αναπάντητοι παρέμειναν οι ισχυρισμοί ότι παρακολουθούνταν οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες του ίδιου του δημοσιογράφου τα τελευταία χρόνια, θέμα το οποίο κατήγγειλε στην αστυνομία. Το 2021, ο δημοσιογράφος αποκλείστηκε από τη δημόσια τηλεόραση, σε προγραμματισμένη εκπομπή στην οποία προσκλήθηκε, με ακύρωση της τελευταία στιγμή.

Σε άλλο επίπεδο, αυτό των υποχρεώσεων απορρήτου και διατήρησης δεδομένων και της προστασίας των δημοσιογράφων, οι νόμοι που θεσπίζει η Δημοκρατία συμμορφώνονται πλήρως με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τον GDPR. Ωστόσο, το Ανώτατο Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η διατήρηση τηλεπικοινωνιακών δεδομένων παραβιάζει τον Ευρωπαϊκό Νόμο^[29].

Τέλος, η ευρυζωνική κάλυψη και τα δεδομένα ευρυζωνικής συνδρομής κατατάσσουν την Κύπρο στην περιοχή χαμηλού κινδύνου, αλλά οι ταχύτητες διαδικτύου παραμένουν κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ. Τα πρότυπα της ΕΕ για την ουδετερότητα του δικτύου και τη χρήση δεδομένων ISP εφαρμόζονται από τους τέσσερις εθνικούς παρόχους υπηρεσιών Διαδικτύου, οι οποίοι φαίνεται να λειτουργούν αμερόληπτα και με διαφάνεια.

Αριθμητική Πολυφωνία της Αγοράς

Ο κίνδυνος για την **Αριθμητική Πολυφωνία της Αγοράς στο διαδικτυακό περιβάλλον**, αποτιμάται σε 82%, έναντι 75% στην προηγούμενη έκθεση του Παρατηρητή Πολυφωνίας. Αυτή η βαθμολογία είναι και πάλι υψηλότερη από το γενικό κίνδυνο για αυτόν τον τομέα που ανέρχεται στο 67%. Οφείλεται σε διάφορους παράγοντες: την απουσία ειδικού νομικού πλαισίου για τα διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης, την απουσία ορίων και υποχρεώσεων για διαφάνεια ιδιοκτησίας, το γεγονός ότι οι υφιστάμενοι κανόνες ανταγωνισμού δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των ψηφιακών εξελίξεων, και η έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων.

Με τη συντριπτική στροφή στο διαδίκτυο και το νέο περιεχόμενο που παράγεται και προβάλλεται εκεί με αυξανόμενο ρυθμό, η απουσία οποιασδήποτε ρύθμισης και η επακόλουθη έλλειψη διαφάνειας για την πραγματική ιδιοκτησία μετοχών στα μέσα παραμένουν πηγή πολύ μεγάλης ανησυχίας. Ενώ οι υφιστάμενοι νόμοι για τα ολιγοπώλια, το μονοπώλιο και τον ανταγωνισμό γενικά ισχύουν για τα διαδικτυακά μέσα και την

αγορά διαφημίσεων, δεν έχουν ακόμη ενημερωθεί σύμφωνα με τους νέους κανόνες της ΕΕ. Η ρύθμιση για την κατοχή μετοχών και τον έλεγχο οπτικοακουστικών μέσων, που απαιτεί προηγούμενη έγκριση από την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης για τυχόν αλλαγές αποτελεί ισχυρή εγγύηση κατά των συγκεντρώσεων ιδιοκτησίας, το οποίο ωστόσο δεν εφαρμόζεται στον αναπτυσσόμενο ψηφιακό τομέα. Το υφιστάμενο καθεστώς, σε συνδυασμό με τις εξουσίες της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού καθιστούν απίθανη την δυνατότητα υψηλής συγκέντρωσης ιδιοκτησίας στα μέσα ενημέρωσης. Ωστόσο, οι νόμοι περί ανταγωνισμού δεν κάνουν ειδική αναφορά στα μέσα ενημέρωσης. Επιπλέον, στο πλαίσιο ενός ταχέως μεταβαλλόμενου διαδικτυακού/ψηφιακού περιβάλλοντος, η αποτελεσματικότητά ελέγχου επηρεάζεται από το γεγονός ότι οι κανόνες δεν έχουν ενημερωθεί.

Η Κύπρος πάσχει από έλλειψη αξιόπιστων ανεξάρτητων ελεγμένων δεδομένων για τα μέσα ενημέρωσης γενικά και, παρόλο που ο καθαρά ψηφιακός τομέας μπορεί να παράσχει πιο πολλά μετρήσιμα στοιχεία – ιδίως από τον Σύνδεσμο Διαδικτυακών Εκδοτών Κύπρου ο οποίος πιέζει ενεργά το κράτος για ρύθμιση της αγοράς – απαιτούνται περισσότερη σαφήνεια, ακρίβεια και πρόσβαση από ανεξάρτητους ελεγκτές.

Παρόλο που τον περασμένο χρόνο έγιναν σχετικές έρευνες κοινής γνώμης (μία από την Ένωση Συντακτών Κύπρου) για τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες έχουν πρόσβαση στις ειδήσεις, και το μερίδιο κατανάλωσης μέσω των κοινωνικών δικτύων και των πλατφορμών, δεν υπάρχουν ανεξάρτητες ακριβείς αξιολογήσεις ακροαματικότητας /τηλεθέασης, αναγνωστικού κοινού και διαφημιστικών δαπανών και εισοδημάτων.

Τέλος, δεν υπάρχουν διαθέσιμα ελεγμένα ή επαληθευμένα στοιχεία για τα έσοδα των ψηφιακών μέσων ενημέρωσης. Αυτό εμπόδισε ολοκληρωμένη και ακριβή αξιολόγηση της κατάστασης της αγοράς, αν και ανεπίσημα στοιχεία υποδεικνύουν αύξηση των διαφημιστικών εσόδων το 2021, τόσο για τα διαδικτυακά όσο και για μη διαδικτυακά μέσα. Αυτό φαίνεται πολύ υψηλότερο από τις απώλειες εσόδων ενός φτωχού σε εισπράξεις 2020. Επομένως, τα έσοδα από τα μέσα ενημέρωσης και η βιωσιμότητα των μέσων ενημέρωσης φαίνεται να αντιμετωπίζουν χαμηλότερο κίνδυνο από πέρυσι.

Πολιτική Ανεξαρτησία

Ο κίνδυνος για το διαδικτυακό περιβάλλον όσον αφορά την **Πολιτική Ανεξαρτησία** παραμένει στη ζώνη μεσαίου κινδύνου και είναι ελαφρώς υψηλότερος από πέρυσι, στο 58% έναντι 53%. Η ιδιοκτησία ή ο έλεγχος των ψηφιακών μέσων μπορεί να ρυθμιστεί μόνο για πολιτικούς που έχουν δημόσια αξιώματα, βάσει του νόμου περί ασυμβίβαστου, αν και το κείμενο δεν αναφέρει ρητά τα ψηφιακά μέσα και δεν καλύπτει κάθε πιθανή πιθανού ελέγχου ^[30].

Ο Νόμος για τα Πολιτικά Κόμματα, Ν. 175(I)/2012 ^[31] δεν κάνει διάκριση στις δραστηριότητες των πολιτικών κομμάτων σε σχέση με διαδικτυακό ή εκτός σύνδεσης περιβάλλον. Δεν υπάρχει άλλος νόμος που να ρυθμίζει τη διαδικτυακή διαφήμιση και γενικά την διαδικτυακή πολιτική δραστηριότητα. Οι ισχύοντες κανόνες, που ορίζουν την υποχρέωση πολιτικών κομμάτων και υποψηφίων να αναφέρουν όλες τις δαπάνες της προεκλογικής εκστρατείας, μεταξύ άλλων κενών και αμφιβολιών σχετικά με την αποτελεσματική τους εφαρμογή, δεν κάνουν ρητή αναφορά στη διαδικτυακή δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, ο νόμος δεν κάνει διάκριση μεταξύ διαδικτυακών και άλλων δαπανών και δεν θέτει υποχρεώσεις διαφάνειας σχετικά με τις διαδικτυακές επικοινωνίες.

Όπως και σε άλλους τομείς, η απουσία διαφάνειας επηρεάζει την διαδικτυακή πολιτική επικοινωνία. Κατά τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 2021, οι πλατφόρμες στην Κύπρο δεν είχαν δεσμευτεί σε συμφωνία διαφάνειας. Υπάρχει ανάγκη για κανόνες, τόσο για τη σωστή επισήμανση της πολιτικής διαφήμισης σε

πλατφόρμες καθαυτές όσο και για άλλους κανόνες που να εγγυούνται τη διαφάνεια, ως προϋπόθεση για δίκαιες εκλογές, όπως και για την αποτελεσματική εφαρμογή τους. Ομοίως, οι κανόνες πρέπει να θεσπίζουν υποχρεώσεις για τα πολιτικά κόμματα και τους υποψηφίους να δημοσιοποιούν πληροφορίες σχετικά με τις δαπάνες τους για διαδικτυακές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν κριτηρίων στόχευσης που χρησιμοποιούνται για τη διάδοση τέτοιων διαφημίσεων και ανακοινώσεων.

Ο νόμος για τη Δημόσια Ραδιοτηλεόραση (PIK), Κεφ.300Α^[32] κάνει ρητή αναφορά σε κρατική χρηματοδότηση για την αποστολή του ως δημόσια ραδιοτηλεόραση, για την ανάπτυξή του και για τη λειτουργία Διαδικτυακών και ψηφιακών υπηρεσιών. Κανόνες που ορίζονται στα άρθρα 24Α, 24Β και 24Γ αποσκοπούν στη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ της τεχνολογικής ανάπτυξης του Ιδρύματος και της χρήσης των κεφαλαίων από κρατικές ενισχύσεις με τρόπους που δεν πρέπει να στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό.

Όσον αφορά το ζήτημα της προστασίας προσωπικών δεδομένων, η αρμόδια αρχή εξετάζει ζητήματα που σχετίζονται με τη χρήση προσωπικών δεδομένων από πολιτικούς και πολιτικά κόμματα, αλλά δεν ενεργεί προληπτικά.

Κοινωνική Συσσωμάτωση

Ο δείκτης **Κοινωνικής Συσσωμάτωσης για το ψηφιακό περιβάλλον** παραμένει όπως αναμένεται σε υψηλό κίνδυνο στο 78,5%, αν και κάπως χαμηλότερα από το 87% που σημειώθηκε στο MPM2021. Το επίπεδο κινδύνου που συνδέεται με τις ψηφιακές ικανότητες παρέμεινε αμετάβλητο σε σύγκριση με πέρυσι. Το 41% του κυπριακού πληθυσμού έχει χαμηλές ψηφιακές δεξιότητες και το 45% έχει βασικές ή πάνω από τις βασικές γενικές ψηφιακές δεξιότητες^[33]. Παρά την απουσία συνολικού πλαισίου πολιτικής και σχεδίου δράσης, οι δραστηριότητες για την Παιδεία στα μέσα επικοινωνίας έχουν αυξηθεί. Αυτές, ωστόσο, παραμένουν περιορισμένες σε αριθμό και εύρος. Μαζί με αυτό, δεν υπάρχουν στοιχεία ότι οι αρχές σκοπεύουν να αντιμετωπίσουν προβλήματα σχετικά με την παραπληροφόρηση. Το θέμα προκαλεί ακόμη μεγαλύτερη ανησυχία καθώς σύμφωνα με ευρήματα έρευνας της Eurostat το 2021 λίγοι Κύπριοι τείνουν να ελέγχουν την ακρίβεια διαδικτυακών ειδήσεων^[34]. Ωστόσο, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, στην εργασία του, δίνει έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στα σχολεία που σχετίζονται με την ασφάλεια και άλλα θέματα σχετικά με τη διαδικτυακή δραστηριότητα. Το διδακτικό προσωπικό είναι πρωτεύουσα ομάδα-στόχος ώστε να προωθήσουν την αποτελεσματική χρήση και ένταξη ψηφιακών τεχνολογιών στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης μεταξύ των μαθητών. Ανάμεσα στα διάφορα προγράμματα που από το 2018 εντάσσονται στο ωρολόγιο πρόγραμμα σπουδών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση ξεχωρίζει το θέμα της παραπληροφόρησης. Αναλαμβάνονται επίσης μεμονωμένες πρωτοβουλίες, κυρίως μέσω προγραμμάτων της ΕΕ.

Ενώ υπάρχουν αυξανόμενες ανησυχίες για τη διαδικτυακή παραπληροφόρηση, την οποία πολλοί συνδέουν με αντιδράσεις στα μέτρα που αποφασίστηκαν για την καταπολέμηση του Covid-19, δεν υπήρξε συντονισμένη πρωτοβουλία για πλαίσιο πολιτικής από την κυβέρνηση ούτε κάποια επικοινωνιακή στρατηγική για την καταπολέμηση των προβλημάτων που προκύπτουν από αυτήν. Πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης προέρχονται κυρίως από τον ακαδημαϊκό χώρο και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς και έχουν ως επί το πλείστον επικεντρωθεί στην ευαισθητοποίηση. Σε διαδοχικές δημόσιες έρευνες η πλειονότητα των Κυπρίων ισχυρίζεται ότι αντιμετωπίζει συχνά αυτό που θεωρεί ότι είναι ψευδείς ειδήσεις τις οποίες ισχυρίζονται επίσης ότι στην πλειοψηφία τους μπορούν να εντοπίσουν, αλλά θεωρούν ότι το πρόβλημα είναι σοβαρό και πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Όσον αφορά την **Προστασία από Παράνομο και Επιβλαβή Λόγο**, έχουν υιοθετηθεί νέοι νόμοι στο σεξισμό, τον εκφοβισμό και τη βία κατά των γυναικών^[35] αλλά δεν υπάρχει συγκεκριμένος νόμος ούτε πολιτική για τη ρύθμιση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Εξάλλου, δεν υπάρχει συστηματική προσπάθεια παρακολούθησης και αφαίρεσης ρητορικής μίσους προς μειονότητες, γυναίκες και άτομα με αναπηρία από τα διαδικτυακά μέσα ή από πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων, που είναι οι κύριοι φορείς της ρητορικής μίσους. Ωστόσο, σε γνώμη που εξέδωσε τον Ιούλιο του 2021, η Επίτροπος Διοικήσεως συνέστησε^[37] στα μέσα ενημέρωσης να δημιουργήσουν μηχανισμούς παρακολούθησης και να αφαιρούν τα σχόλια ρητορικής μίσους από τις διαδικτυακές τους εκδόσεις.

5. Συμπεράσματα

Ενώ η ελευθερία της έκφρασης στην Κύπρο παραμένει ισχυρή και νομικά καλά προστατευμένη, οι κίνδυνοι για τον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης έχουν αυξηθεί περαιτέρω στο MPM2022. Δεν υπάρχει επαρκής δράση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αναδύονται στο ψηφιακό περιβάλλον. Οι υφιστάμενοι περιορισμοί στη διασφάλιση της διαφάνειας ιδιοκτησίας έχουν αυξηθεί και η έλλειψη ανεξάρτητων ελεγμένων δεδομένων καθιστά δυσκολότερο το έργο των ρυθμιστικών αρχών. Η απουσία ενημερώσεων καθιστά το ανεπαρκώς αναπτυγμένο ρυθμιστικό πλαίσιο αναποτελεσματικό.

Παρά τα ισχυρά δημοκρατικά διαπιστευτήρια και τον δίκαιο ρόλο των μέσων ενημέρωσης στις εκλογικές διαδικασίες, η πολιτική προκατάληψη και η πολιτική παρέμβαση στα μέσα ενημέρωσης υπονομεύουν τον ρόλο τους. Τα μέσα ενημέρωσης εμφανίζονται επίσης όλο και πιο ευάλωτα σε επιρροές από εμπορικά συμφέροντα, ενώ είναι επιρρεπή να αντανakλούν τις εταιρικές και πολιτικές ατζέντες των ιδιοκτητών. Αναλαμβάνονται περισσότερες ενέργειες στην παιδεία στα μέσα, που αποτελούν επίσης μέρος του προγράμματος σπουδών, αν και δεν υπάρχει πλαίσιο πολιτικής.

Οι νέες προκλήσεις περιλαμβάνουν την ανάγκη ενημέρωσης των ρυθμιστικών πλαισίων λαμβάνοντας υπόψη το διαδικτυακό περιβάλλον. Γίνονται πιο επείγουσες για την προστασία της πολυφωνίας στα μέσα ενημέρωσης:

Θεμελιώδης Προστασία

- Οι αρχές πρέπει επείγοντως να ενημερώσουν το ρυθμιστικό πλαίσιο και να δημιουργήσουν νέο, προκειμένου να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που τίθενται στο ψηφιακό και διαδικτυακό περιβάλλον. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για αποτελεσματικούς κανόνες διαφάνειας ιδιοκτησίας που να καλύπτουν όλα τα μέσα ενημέρωσης.
- Οι συνδικαλισμένοι και μη συνδικαλισμένοι δημοσιογράφοι και όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς των μέσων ενημέρωσης πρέπει να επαναβεβαιώσουν τον ρόλο τους και να διεκδικήσουν ξανά την ιδιότητά τους για να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη του κοινού. Η προώθηση της ποιότητας και της αριστείας στη δημοσιογραφία αποτελεί βασική απαίτηση για τα παραπάνω.

Αριθμητική Πολυφωνία της αγοράς

- Τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να καθαρίσουν το περιεχόμενο από εξωτερικές επιρροές και να εξαργυρώσουν τον κοινωνικό τους ρόλο για να αντιστρέψουν το μειούμενο επίπεδο εμπιστοσύνης του κοινού.

- Θα πρέπει να θεσμοθετηθούν δίκαια και διαφανή κρατικά προγράμματα για τη στήριξη των μέσων ενημέρωσης, τα οποία να διασφαλίζουν αποτελεσματικά τη βιωσιμότητα των μέσων ενημέρωσης.

Πολιτική Ανεξαρτησία

- Οι κρατικοί αξιωματούχοι και τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να αναθεωρήσουν την προσέγγισή τους απέναντι στα μέσα ενημέρωσης. Μέσω της τροποποίησης του νόμου και των πρακτικών τους, θα πρέπει να εγγυώνται την απρόσκοπτη λειτουργία της Δημόσιας Ραδιοτηλεόρασης, ανεξάρτητης από κάθε άποψη και να επιτρέπουν ένα ελεύθερο περιβάλλον έκφρασης για όλους.
- Οι επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης θα πρέπει να αναζητήσουν τρόπους για να ενισχύσουν την Ένωσή τους και να υπερασπιστούν αποτελεσματικά τα εργασιακά τους δικαιώματα. Αυτό είναι κλειδί για τους δημοσιογράφους για να διεκδικήσουν τη συντακτική τους ανεξαρτησία.

Κοινωνική συσσωμάτωση

- Το νομικό πλαίσιο τόσο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης όσο και των εμπορικών μέσων ενημέρωσης πρέπει να αναθεωρηθεί προκειμένου να παρέχεται ρητά ευρύτερη πρόσβαση σε άτομα και ομάδες. Όλες οι μειονότητες θα πρέπει να έχουν δικαιώματα πρόσβασης, ενώ ο Νόμος πρέπει να θεσπίζει την υποχρέωση των οργανισμών μέσων ενημέρωσης να υιοθετήσουν ολοκληρωμένες πολιτικές για την ισότητα των φύλων.
- Τα κοινοτικά μέσα ενημέρωσης πρέπει να βρουν μια θέση στο νόμο, με διατάξεις για την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πολιτικής.
- Δεδομένης της κρίσιμης σημασίας της παιδείας στα μέσα επικοινωνίας για την πολυφωνία, η υιοθέτηση και εφαρμογή ενός πλαισίου πολιτικής είναι επείγουσα προκειμένου να μπορέσουν οι πολίτες να ανταποκριθούν στις σημερινές προκλήσεις.

6. Σημειώσεις

- [1] Cyprus economy grew by 57% in 2021 according to Eurostat, Cyprus Profile, 15 February 2022, <https://www.cyprusprofile.com/articles/cyprus-economy-grew-57-2021-according-eurostat>
- [2] Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών νόμος 7(Ι)/1998, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1998_1_7/full.html, Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου νόμος Κεφ. 300Α, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_300A/full.html
- [3] Νόμος για το Δικαίωμα Πρόσβασης σε Πληροφορίες που κατέχουν Δημόσιες Αρχές Ν. 184(Ι)/2017, http://cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2017_1_184/full.html
- [4] Νόμος για την Προστασία προσώπων που αναφέρουν Παραβάσεις του Ενωσιακού και Εθνικού Δικαίου, Ν. 6(Ι)/2022, http://cylaw.org/nomoi/arith/2022_1_006.pdf
- [5] Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών νόμος 7(Ι)/1998, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1998_1_7/full.html, Τροποποιητικός νόμος Ν. 197(Ι)/2021, http://cylaw.org/nomoi/arith/2021_1_197.pdf
- [6] Νόμος περί Ελέγχου Συγκεντρώσεων Επιχειρήσεων, Ν. 83(Ι)2014, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2014_1_83/full.html
- [7] Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών νόμος 7(Ι)/1998, άρθρα 19 και 20, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1998_1_7/full.html
- [8] Έρευνα για ΜΜΕ: Επιλέγουν Διαδίκτυο και fake news (πίνακες), Philenews, 30 Σεπτεμβρίου 2021, <https://philenews.com/koinonia/eidiseis/article/1302967/epilegyn-diadiktyo-kai-fake-news>
- [9] Συνοπτική παρουσίαση κανόνων εργασιακού δικαίου, σε έκδοση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Οδηγός Απασχόλησης, [http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/81BA62406AB06618C22580A50026B974/\\$file/Employment Guide.pdf](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/81BA62406AB06618C22580A50026B974/$file/Employment%20Guide.pdf) Μερικοί κανόνες ίσως άλλαξαν χωρίς να επηρεαστούν θεμελιώδη δικαιώματα για μισθούς, αμειψιμότητες και άλλα θέματα.
- [10] OSCE-ODIHR, 2021, Cyprus Parliamentary Elections, 30 May 2021 - Final Report, https://www.osce.org/files/f/documents/c/5/508379_1.pdf
- [11] Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών νόμος Ν. 7(Ι)/1998, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1998_1_7/full.html
- [12] Ο περί του Ασυμβιβάστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους Νόμος του 2008, Ν. 7(1)2008, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2008_1_7/full.html
- [13] 1. Ο περί του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Νόμος Κεφ. 300Α, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_300A/full.html 2. Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2022), Έλεγχος Ποιότητας ΡΙΚ για το 2021, https://crta.org.cy/assets/uploads/pdfs/EKTHESI_RIK_2021_FINAL-compressed.pdf
- [14] Κανονισμοί για τον περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών νόμο 7(Ι)/1998 -ίση Μεταχείριση Κομμάτων και Υποψηφίων, ΚΔΠ 193/2006, http://www.cylaw.org/KDP/data/2006_1_193.pdf
- [15] Χριστόφορος Χριστοφόρου, Ο Πρόεδρος, η Κυβέρνηση και η ακεραιότητα των Εκλογών, <https://www.eklektor.org/el/o-proedros-oi-ypourgoi-kai-i-akeraiotita-twn-eklogwn/>
- [16] In face of criticism CYBC promises to modernise, Cyprus Mail, 21 February 2022, <https://cyprus-mail.com/2022/02/21/in-face-of-criticism-cybc-promises-to-modernise/>
- [17] http://cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_300A/full.html
- [18] Νόμος τροποποιητικός του Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών νόμου 7(Ι)/1998, Ν. 197(Ι)/2021, http://cylaw.org/nomoi/arith/2021_1_197.pdf
- [19] Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών νόμος 7(Ι)/1998, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1998_1_7/full.html

- [20] http://www.cylaw.org/nomoi/enop/ind/1998_1_7/section-scaafea67e-4c5a-8b26-6da0-2fd14599bf01-aica2e32af-d200-1bda-327e-455e28b1956b.html
- [21] Βλ.
http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/sectorgend02_el/sectorgend02_el?OpenDocument&ExpandSection=6#_Section6
- [22] Note - PSM CyBC has only one woman on its nine-member board while ANT1 TV and Kathimerini Newspaper have women as Editors in Chief
- [23] GMMP, Who Makes the News, Cyprus National Report, 2021, <https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/2021/07/Cyprus-Report-GMMP-1.pdf>
- [24] Νόμος περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών, Ν. 7(Ι)/1998, http://cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1998_1_7/full.html
- [25] 1. Νόμος περί της Καταπολέμησης του Σεξισμού και του Διαδικτυακά Διαδιδόμενου Σεξισμού και περί Συναφών Θεμάτων Ν.209(Ι)/2020 http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2020_1_209.pdf 2. Νόμος περί της Προστασίας από Παρενόχληση και Παρενοχλητική Παρακολούθηση, Ν. 114(Ι)/2021, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2021_1_114/full.html 3. Νόμος περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Ν. 115(Ι)/2021, http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2021_1_115.html
- [26] Γνώμη Επιτρόπου Διοικήσεως αναφορικά με τη ρητορική που προάγει τον ρατσισμό και την ξενοφοβία και τις ειδικότερες προεκτάσεις που έχει η ρητορική αυτή όταν αναπτύσσεται στο διαδίκτυο [http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/\\$file/REPORT HATE SPEECH.pdf?OpenElement](http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/$file/REPORT%20HATE%20SPEECH.pdf?OpenElement)
- [27] Very few in Cyprus check whether what they read online is true or not, Cyprus Mail, 16 December 2021, <https://cyprus-mail.com/2021/12/16/very-few-in-cyprus-check-whether-what-they-read-online-is-true-or-not/>
- [28] Βιβλία Μακάριου Δρουσιώτη, http://www.makarios.eu/cgi-bin/hweb?-V=makbooks&_FSECTION=1600&-Sr&-dmakbooks.html
- [29] Ανώτατο Δικαστήριο, Απόφαση για την κατακράτηση τηλεπικοινωνιακών δεδομένων υπόθεση, 97/2018, εκδόθηκε 27 Οκτωβρίου 2021, http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=/apofaseis/aad/meros_1/2021/1-202110-97-18PolAitEtc.htm
- [30] Νόμος περί του Ασυμβιβάστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους, http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2008_1_7.html
- [31] Νόμος περί Πολιτικών Κομμάτων, Ν. 175(Ι)/2012, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2012_1_175/full.html
- [32] Περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Νόμος, Κεφ. 300Α, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_300A/full.html
- [33] 1. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tepsr_sp410/default/table?lang=en 2. Data and Statistics - Digital Economy and Society Index DESi 2020 fig 3 p 5: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/human-capital-and-digital-skills>
- [34] Very few in Cyprus check whether what they read online is true or not, Cyprus Mail, 16 December 2021, <https://cyprus-mail.com/2021/12/16/very-few-in-cyprus-check-whether-what-they-read-online-is-true-or-not/>
- [35] 1. Νόμος περί της Καταπολέμησης του Σεξισμού και του Διαδικτυακά Διαδιδόμενου Σεξισμού και περί Συναφών Θεμάτων Ν.209(Ι)/2020 http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2020_1_209.pdf 2. Νόμος περί της Προστασίας από Παρενόχληση και Παρενοχλητική Παρακολούθηση, Ν. 114(Ι)/2021, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2021_1_114/full.html 3. Νόμος περί της Πρόληψης και της

Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Ν. 115(I)/2021, http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2021_1_115.html

- [36] Επίτροπος Διοικήσεως, Έκθεση για τη Ρητορική Μίσους στο Διαδίκτυο [http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/\\$file/REPORT HATE SPEECH.pdf?OpenElement](http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/$file/REPORT%20HATE%20SPEECH.pdf?OpenElement)
- [37] Γνώμη Επιτρόπου Διοικήσεως αναφορικά με τη ρητορική που προάγει τον ρατσισμό και την ξενοφοβία και τις ειδικότερες προεκτάσεις που έχει η ρητορική αυτή όταν αναπτύσσεται στο διαδίκτυο [http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/\\$file/REPORT HATE SPEECH.pdf?OpenElement](http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/$file/REPORT%20HATE%20SPEECH.pdf?OpenElement)

7. Σημειώσεις

Επίτροπος Διοικήσεως, Έκθεση για τη Ρητορική Μίσους στο Διαδίκτυο [http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/\\$file/REPORT_HATESPEECH.pdf?OpenElement](http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/All/9D9C31B0FEA3373FC2258714002FCBE5/$file/REPORT_HATESPEECH.pdf?OpenElement)

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights Report on Cyprus elections (2021). Available at: https://www.osce.org/files/f/documents/c/5/508379_1.pdf

Ο περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου Νόμος Κεφ. 300Α, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_300A/full.html

Ο περί του Ασυμβιβάστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους Νόμος, Ν. (7(I)/2008), http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2008_1_7/full.html

Ο περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος, Ν. 125(I)/2018, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2018_1_125/full.html

Ο περί του Δικαιώματος Πρόσβασης σε Πληροφορίες του Δημόσιου Τομέα Νόμος 184(I)/2017, http://cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2017_1_184/full.html

Ο περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμος Ν. 7(I)/1998, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1998_1_7/full.html

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Όνομα	Επώνυμο	Θέση	Οργανισμός	MPM2022 CT Επιστημονικός υπεύθυνος
Χριστόφορος	Χριστοφόρου	Συντονιστής	Ανεξάρτητος Ερευνητής	Χ
Νικόλας	Καρύδης	Μέλος ΔΣ	Ινστιτούτο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. ΟΜΑΔΑ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Η Ομάδα Εμπειρογνομώνων αποτελείται από ειδικούς με ουσιαστική γνώση και αναγνωρισμένη εμπειρία στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Ο ρόλος της ομάδας εμπειρογνομώνων ήταν να επισκοπήσει τις απαντήσεις της ομάδας εργασίας της χώρας σε 16 από τις 200 μεταβλητές που συνθέτουν το MPM2021. Λαμβάνοντας υπόψη την άποψη αναγνωρισμένων εμπειρογνομώνων αποβλέπουμε στη μεγιστοποίηση της αντικειμενικότητας των απαντήσεων που δόθηκαν σε μεταβλητές για τις οποίες η αξιολόγηση θα μπορούσε να θεωρηθεί υποκειμενική. Μέσω αυτής της διαδικασίας επιδιώκεται να εξασφαλιστεί η ακρίβεια των τελικών αποτελεσμάτων του Παρατηρητή Πολυφωνίας στα ΜΜΕ. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η τελική έκθεση κάθε χώρας δεν αντικατοπτρίζει κατ'ανάγκη τις ατομικές απόψεις των εμπειρογνομώνων που μετέχουν στο έργο. Αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις της ομάδας εργασίας της χώρας η οποία πραγματοποίησε τη συλλογή δεδομένων και συνέταξε την έκθεση.

Όνομα	Επώνυμο	Θέση	Οργανισμός
Κώστας	Στρατηλάτης	Αναπληρωτής Καθηγητής	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας (UNIC)
Γιώργος	Φράγκος	Πρόεδρος ΔΣ	Ένωση Συντακτών Κύπρου
Αντιγόνη	Θεμιστοκλέους	Ρυθμιστής, Λειτουργός	Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου
Ξένια	Ξενοφώντος	Διευθύντρια Εταιρικών Θεμάτων και Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης	Digital Tree
Έλενη	Μαύρου	Διοικητικό Συμβούλιο	Οργανισμός ΜΜΕ Διάλογος
Μάριος	Δρουσιώτης	Πρόεδρος ΔΣ	Σύνδεσμος Καταναλωτών Κύπρου
Σοφοκλής	Μαρκίδης	Μέλος ΔΣ	Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου

Έκθεση ερευνητικού έργου
Τεύχος -
Ιούλιος 2022

doi:10.2870/404127
ISBN:978-92-9466-271-2
QM-08-22-234-EL-N

Publications Office
of the European Union

